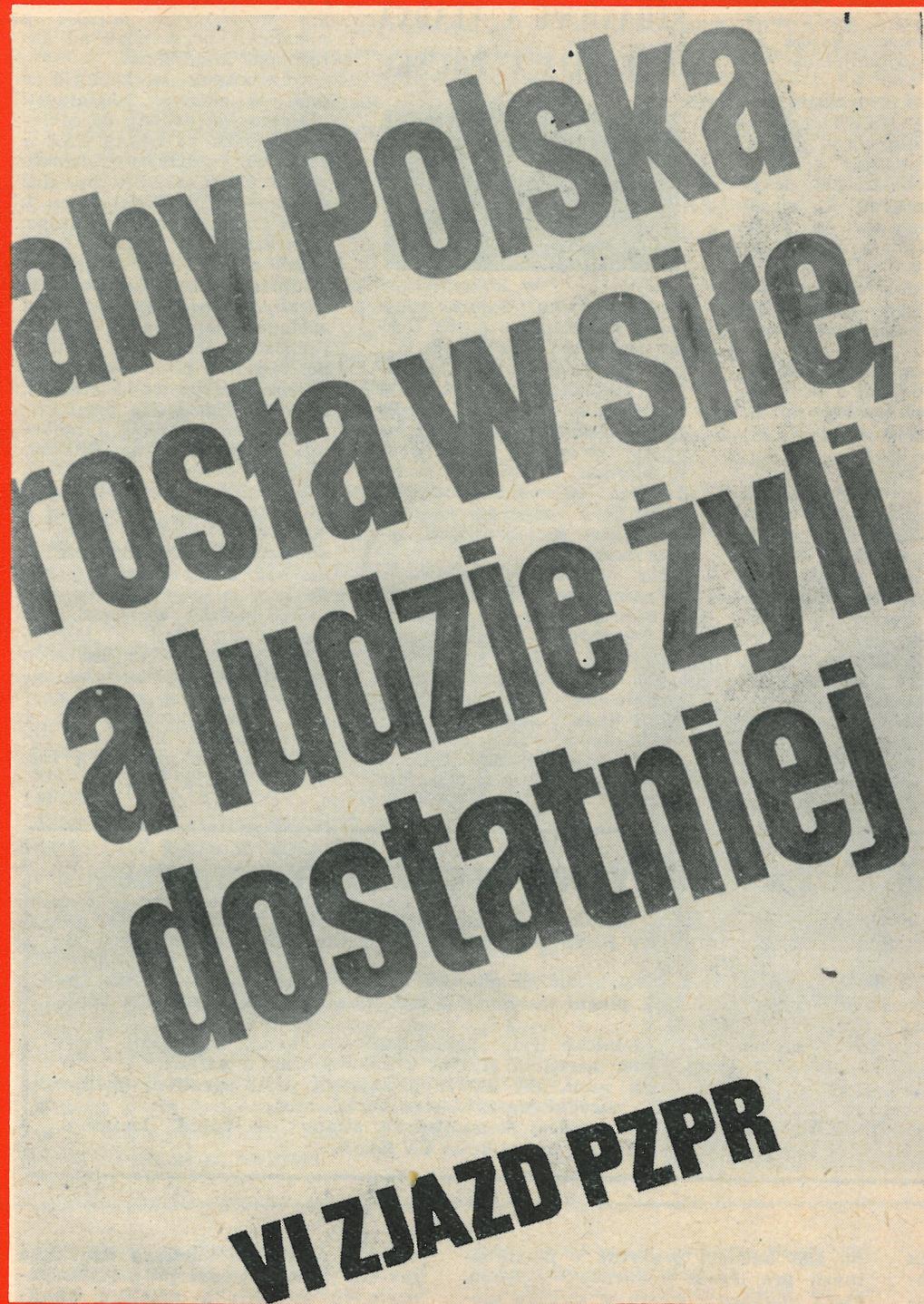


ŽIVOT

KULTURNĚ SOCIÁLNÍ ČASOPIS
NOVEMBER ◆ LISTOPAD ◆ LISTOPAD 1971 ◆ CENA 1 ZL. 11.



Zjazdový plagát od Mariusza Chwiedczuka, jeden z troch, ktoré dostali rovnaké odmeny v celostátej súťaži umělecko-grafického vydavateľstva RSW „Prasa“.

DISKUSE OBOHACENÁ DOBROU PRACÍ

Když odevzdáváme toto číslo Života do tisku, v celém Polsku se diskutuje o společensko-ekonomických podmíncích rozvoje země, které jsou obsaženy ve směrnících na VI. sjezd PSDS „Za další socialistický rozvoj Polské lidové republiky“. Na stranických konferencích ve velkých závodech, které mají právo přímé volby delegátů, probíhají volby těchto delegátů na VI. sjezd strany. Současně jsou voleni delegáti na okresní a vojvodské stranické konference. Jsou voleni zkušení stranci, lidé dobře pracující, kteří získali důvěru ve svých organizacích a prostředích svým politickým, společenským a pracovním postojem.

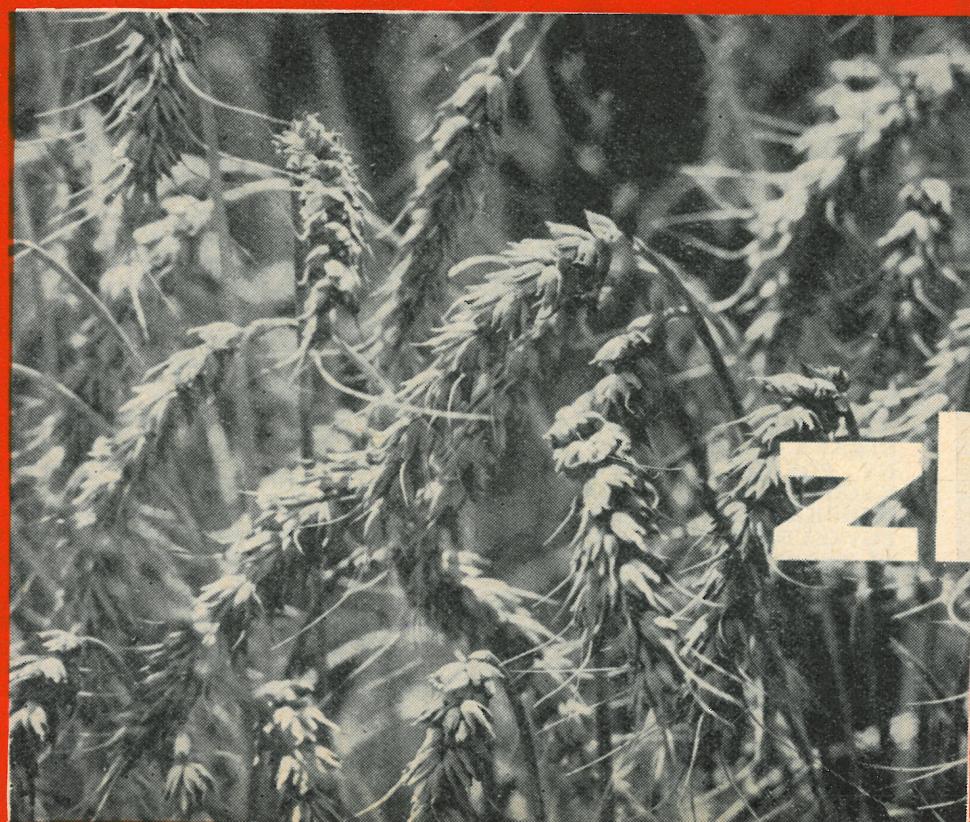
Ve věcné celonárodní diskusi se hovoří o nejdůležitějších problémech země, národa, továren a zemědělské výroby. Jsou projednávány otázky měst a vesnic, osvěty, kultury a mládeže. Hledá se nejlepší způsob k zlepšení národního hospodářství a společenského života.

Tato široká debata probíhá většinou bez velkých slov a vzletných prohlášení. Je obohacena konkrétními návrhy, dobrou a správnou prací, závazky, které v předsjezdovém období jsou vyhlašovány individuálně i kolektivně a jejichž cílem je uvolnění všech dodatečných rezerv.

Tyto závazky lze měřit na tuny i metry, projevují se úsporou materiálu a surovin, snižováním výrobních nákladů a hodnotami, které přispívají k rozvoji dané oblasti. Jsou to tedy závazky, jež lze konkrétně vypočítat a které souhrnně zvětší naše pracovní výsledky. Jsou nejlepším dokladem o skutečné angažovanosti pracujících a jejich účasti v předsjezdové diskusi a také nejlepší podporou politiky naší strany. Zaslouží se o vzrůst celostátního důchodu. Napomáhají uskutečnění nadřazeného cíle socialistické ekonomiky a základních předpokladů politiky strany, jimž je lepší uspokojování společenských potřeb.

Neodlučitelnou částí této debaty je také přínos diskuse členů Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku a jejich společenské závazky, jež přijímají na svých pracovištích, v továrnách a vesnicích. Jejich závazky napomáhají rozvoji kulturní činnosti Společnosti a to prací pro dobro kulturních místností, souboru aj. Cístečkou této diskuse jsou i výpovědi a články uveřejňované na stránkách našeho časopisu. V tomto čísle upozorňujeme naše čtenáře na materiál pojednávající o úkolech KSČaS, o otázkách zemědělství, o mládeži, a na rozhovory se stranickými činiteli z terenu a ze Společnosti.

REDAKCE



Klasy plné zlata

POZRI ČLÁNOK
NA 2. - 3. STR.

MÍROVÁ OFENZÍVA

Vítězství Velké říjnové socialistické revoluce v listopadu roku 1917, vítězství komunistické strany v jejím čele stál Lenin, otevřelo národům všech světadílů novou socialistickou epochu rozvoje. Sovětský svaz — první na světě socialistický stát — překonal obrovské potíže a zlikvidoval zaostrost, následky válečných zničení a dosáhl obrovské hospodářské, vedeckotechnické, kulturní a sociální úspěchy. Tím, že se stal skutečnou hmotnou základnou socialismu, změnil náplň mezinárodních vztahů a ukončil období vševelkého imperialismu. Tím, že odehrává úlohu revolučního příkladu, podporuje národně osvobozenec hnutí a demaskuje imperialistickou politiku násilí, neustále ovlivňuje osud veškerého lidstva.

Od prvého dne své existence, od vyhlášení historického dekretu o míru, řídí se Sovětský svaz základní leninskou zásadou mírové koexistence mezi národy a vede aktivní mírovou politiku. Stojí v čele široké fronty boje za svobodu, pokrok a odzbrojení, tak, aby válka přestala být prostředkem řešení sporných mezinárodních problémů. Správnost této politiky dokázala lidstvu nejtragičtějším způsobem druhá světová válka, již rozpoutala zločinnou hitlerovskou agresi.

Ve společném boji s hitlerovským uchvatitelem se zrodilo a zakaliло spojenectví s protivníkem mezi národy Polska a Sovětského svazu. První politickou silou, která v letech války stmelila naše válečné úsilí s bojem, jež vedl Sovětský svaz a po osvobození se postavila do čela země v jejím úsilí o znovuvyvážbu a všeestranný rozvoj, podpořeným protivníkem a nezískanou pomocí Sovětského svazu, byla Polská dělnická strana.

V poválečných mezinárodních stytcích, krátce po Postupimi, západní mocnosti se začaly odvratit nejenom od rozhodnutí Postupimské smlouvy. Začalo se období studené války, protisovětské a protosocialistické. Vybuchovaly ozbrojené konflikty v různých částech světa: Korea, Blízký východ, re-militarizace NSR, konflikty v Berlíně, NATO, Vietnam, Kongo... Svět stál mnohokrát na pokraji války.

Za této situace socialistické státy nemohly pasivně čekat, až se bude opakovat situace z roku 1939. Byla podepsána smlouva o obraně a vzájemné pomoci, nazvaná Varšavskou smlouvou. Spojené úsilí socialistických států, jejich ekonomická a společenská úspěchy, to, že SSSR dosáhl militární převahu nad USA, vyloučilo možnost bezprostředního útoku na socialistický tábor a zajistilo naší bezpečnost.

Důsledná, mírová, rozhodná a současně pružná politika Sovětského svazu, Polska, ČSSR, NDR a dalších socialistických států, směřující k zmírnění mezinárodního napětí, k vytváření v Evropě podmínek pro mírovou spolupráci, politika, již podporují další státy protiimperialistické fronty, je stále ovoceňší.

Prvním výsledkem nové rovnováhy síly bylo uzavření dohody mezi SSSR a USA o zákazu pokusů s jadernou zbraní na povrchu země a mezinárodní smlouva o nešíření jaderých zbraní. Na návrh Sovětského svazu schválila OSN rezoluci ve věci mírového využití vesmíru a dále o zásadách průzkumu vesmíru, mírového využití Měsíce i dalších planet a dohoda, již společně předložily SSSR a USA, o zákazu umístění na dně moří a oceánu jaderné zbraně a dalších druhů vyhlazovacích zbraní. Současně SSSR a USA rokují o redukci strategického zbrojení, tzv. SALT.

Jednou z nejdůležitějších událostí, která se zasloužila o zmírnění napětí v Evropě, bylo podepsání smluv mezi SSSR a NSR, mezi PLR a NSR a rámcové dohody týkající se západního Berlíně. Také dohody, podepsané s SAR a Indií potvrzují správnost reálné a důsledné politiky Sovětského svazu.

Poslední rozhovory státníků Sovětského svazu v Jugoslávii, Vietnamu, Alžírsku, Maroku, Kanadě, návštěva L. Brežněva ve Francii a ohlášená návštěva prezidenta USA v Sovětském svazu hovoří o různorodosti styků sovětské diplomacie, směru působení a tvoří komplexní program sovětské zahraniční politiky, který byl výrazně načerpaný na 24. sjezdu KSSS v minulém roce. Je to program boje za trvalý mír, mezinárodní spolupráci a bezpečnost.

Na pozvání prvého tajomníka PZRS Edwarda Giereka a predsedu Rady ministrov PLR Piotra Jaroszewicza bola v Polsku v dňoch 1.-2. októbra t.r. na návštěve československá stranická a vládna delegacia s generálnym tajomníkom ÚV KSC Gustávom Husákom, predsedom vlády ČSSR Lubomírom Štrougalom, tajomníkom ÚV KSC Vasilom Biľakom a podpredsedom vlády ČSSR Václavom Hálom.

Na záver rokovaní, ktoré prebiehalo v srdcnom a priateľskom ovzduší a v ktorých sa prejavila plná zhoda názorov na všetky prerokúvané otázky vydali spoločné komuniké, v ktorom sa o.i. konštatuje:

„Na rokovaní došlo k výmene názorov o otázkach súvisiacich s ďalším rozvojom bratskej spolupráce medzi stranami a vládami obidvoch krajín, ako i o mezinárodných problémoch, najmä európskych, zaujímajúcich obe strany.

Na stretnutí informoval prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek o hlavných politických, spoločenských a hospodárských problémoch spojených s prípravou 6. zjazdu PZRS, o úspechoch a skúsenostiach Poľska zo socialistickej výstavby.“

Ako vyplýva z komuniké veľmi dôležitou časťou rokovaní boli hospodárske otázky:

„Na rokovaní sa konštatovalo, že hospodárska a vedeckotechnická spolupráca sa úspešne rozvíja v prospech národom oboch krajín.

Pozitívne ocenili výsledky koordinácie hospodárskych plánov na roky 1971 — 1975 a na ich základe uzavreli dlhodobú obchodnú dohodu, predpokladajúcú ďalší rast vzájomnej výmeny tovaru o viac ako 40 percent v porovnaní s realizáciou v rokoch 1966 — 1970. Tieto dohody utvárajú dobré podmienky pre rozšírenie hospodárskych styků, opierajúcich sa o špecializáciu a kooperáciu výroby.

Obe strany s uspokojením konštatovali, že stretnutia

stranických a vládnych delegácií... prispleli k značnému oživeniu vzájomných hospodárskych styků. Prejavilo sa to v príprave celého radu dohôd a zmlúv o špecializácii a kooperácii, predovšetkým v strojárskom a elektrotechnickom priemysle“.

Znova zdôraznili rastúci význam rozvoja socialistickej delby práce v oblasti priemyselnej výroby, čo prispeje k plnšemu využitiu potenciálu a hospodárskych možností oboch krajín.

Rokujúce strany sú toho názoru, že existujú podmienky pre rozvoj hospodárskej integrácie vrátane spoločného riešenia vybraných výrobných problémov, zaujímajúcich PLR a ČSSR.

Dohodli konkrétnie opatre-

ČESKOSLOVENSKÁ STRANICKÁ A VLÁDNA DELEGÁCIA V POLSKU

PROSPEŠNÁ SPOLUPRÁCA

nia na intenzifikáciu všeestrannej spolupráce medzi Československom a Poľskom.

Treba predovšetkým rozvíjať špecializáciu výroby a priemyselnú kooperáciu, ako aj vedeckotechnickú spoluprácu a ďalej prehľbovať spoluprácu v oblasti vedy, kultúry, informácií, rozvoja turistiky a rozšírenie kontaktov medzi spoločenskými organizáciami.

Na rokovaní obojstranne zdôraznili veľký význam trvalého priateľstva a spolupráce s bratskými socialistickými krajinami, najmä so Sovjetským zväzom, hlavnou silou socialistickej sústavy. PLR a ČSSR budú i ďalej prispievať k upevňovaniu všeestranných spojeneckých zväzkov, spájajúcich členské krajiny

Varšavskej zmluvy. Budú dôsledne rovňať ekonomickej spolupráci, najmä socialistickému hospodársku integraciu v súlade s komplexným programom, prijatým na XXV. zasadanej RVHP. Jeho realizácia má veľký význam pre úspešný hospodársky rozvoj obidvoch krajín a celého socialistického spoločenstva. Obe strany vyzdvihli zásadnú úlohu upevňovania zväzkov s možným hospodárstvom ZSSR pre rozvoj socialistickej integrácie.

Počas rokovaní zdôraznili aj veľký význam upevňovania jednoty medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia. Ďalej veľa pozornosti venovali situácii v Európe a upevneniu bezpečnosti.

Obe strany potvrdili, že skorá ratifikácia zmlúv uverejnených v minulom roku medzi ZSSR a NSR a medzi PLR a NRF, je nevyhnutná pre uvoľnenie napätia a upevnenie bezpečnosti na európskom kontinente.

Obe strany sa zhodujú v tom, že uznanie neplatnosti mnichovskej dohody od samého začiatku zo strany NSR a uzavretie príslušnej dohody medzi ČSSR a NSR by tiež prispelo vo veľkej miere k normalizácii vzťahov v Európe.

Predstavitelia oboch bratských strán PZRS a KSC sa v ďalšej časti rokovaní zaoberali otázkami týkajúcimi sa zavolenia konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe, vyjadrieli plnú solidaritu s bojem národov Vietnamu, Laosu a Kambodže proti imperialistickej agresii, a zaobrali sa situáciou na Blízkom východe.

Vedúci československí predstavitelia pozvali stranickú a vládnú delegáciu PLR na návštěvu ČSSR. Toto pozvanie bolo s uspokojením prijaté.

Celá poľská verejnosť, a s ňou aj my, Česi a Slováci žijúci v Poľsku s radostou pozorujeme stále sa prehľbujúcu spoluprácu medzi obooma našimi krajinami a v rámci našich možností vynasnažíme sa prispievať k rozvíjaniu týchto vzťahov.

HESLA ÚV KSSS K VÝROČÍ VELKÉ ŘÍJNOVÉ REVOLUCE

Moskva. V heslech uverejnených v moskevském tisku pri priležitosti 54. výročí Velké socialistické říjnové revoluce zasílá ÚV KSSS bratské pozdravy národům socialistických zemí.

V dalších heslech, venujanych sovětskému národu vyzývá ÚV KSSS pracujúci SSSR, aby rozvíjeli socialistické súťaženosti pri plnení usnesení XXIV. siedzu KSSS, aby bol s úspechem splnený plán ďalších pětiletok.

ÚV KSSS zasílal také pozdravy, dělnické třídy kapitalistických států, národů žijúcich v kolonializme a porobe.

ÚV KSSS vyzývá pracujúci všech zemí, aby aktívne bojovali proti agresívnej politike imperialismu, za mír, demokraciu, národní nezávislosť a socialismus.

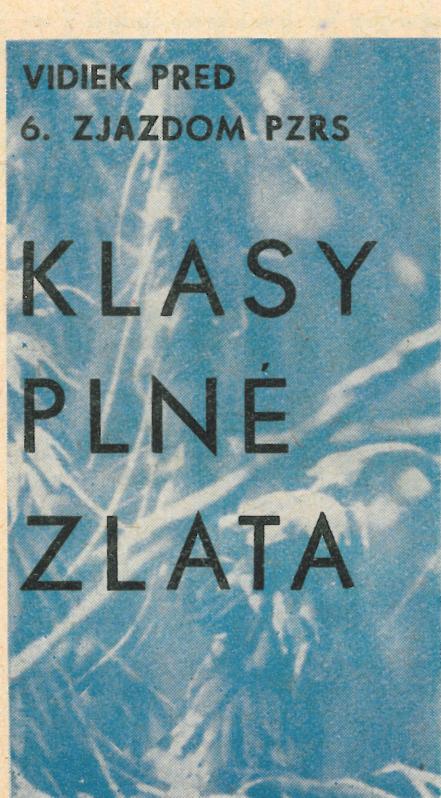
„Pod praporem marxismu-leninizmu, za vedení komunistické strany — vpřed, leninskou cestou k vítězství komunismu!“ — zní závěrečné heslo ÚV KSSS.

vysokej úrovni sa udržiava dynamika investícií, rastie dopyt po poľnohospodárskych strojoch a umelých hnojivách.

Máme o čom diskutovať, ako lepšie organizovať výkup obilia a jatočného dobytku, aby rolníci čo najmenej čas stratili vo výkupných strediskach. O týchto otázkach čítame v smerniciach: „VELKÝ VÝZNAM MÁ SPRÁVNÉ FUNGOVANIE SYSTÉMU VÝKUPU, OBRATU A SPRACOVÁNIA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PRODUKCIJE, OD TOHO ZÁVISÍ TOVAROVÁ VÝROBA POLNOHOSPODÁRSTVA. JE NEVYHNUTNÉ VYPRACOVÁŤ NÁVRHY TÝKAJÚCE SA ZNAČNÉHO ZLEPŠENIA VÝKUPNEJ SIETE A ZASOBOVANIA VIDIEK.“

Základom výroby v poľnohospodárstve je pôda. Preto sa poukazuje, že pôdu treba maximálne chrániť, najmä ornú pôdu treba chrániť pred využívaním na mimoroľnice účely.

Strana naďalej vidí v rolníckych krúžkoch hlavného organizátora výrobnejho života na vidieku. „ROLNÍCKE KRÚŽKY A ZDRAŽENIA — ČÍTAME V SMERNICIACH — MALI BY SA AKTÍVNE PODIELAŤ NA PROSESCH INTENSIFIKÁCIE A ŠPECIALIZÁCIE SÚKROMNÝCH GAZDOVSTIEV, A INŠPIROVAT ROZVOJ RÔZNORODÝCH ROLENÍCKÝCH



Už len mesiac nás delí od 6. zjazdu Poľskej zjednotenej robotnickej strany. Dňa 6. decembra 1971 začnú rokovania. Zjazd predchádza široká diskusia vo všetkých stranických zložkách za účasti nestránok. Základom diskusie sú smernice Za ďalší socialistický rozvoj PLR.

Záujem o zjazd je veľmi veľký a pochopiteľný aj na vidieku, lebo ako konštatujú smernice „ZJAZD BUDÉ ZASADAŤ V OBDOBÍ VÝZNAMNÝCH, KONSTRUKTÍVNYCH ZMIEN OBSAHU AKO AJ METÓD PRÁCE STRANY A VLÁDY. POKRAČUJUC V DIELE VÝSTAVBÝ SOCIALIZMU KLDIEME DÓRAZ NA VÝDATNU MODERNIZÁCIU NÁRODNÉHO HOSPODÁRSTVA, ROZVOJ VEDY, OSVETY A KULTÚRY. ZA ZVLÁŠT DÔLEŽITÚ ÚLOHU STRANA POVÁZUJE CITEĽNE ZLEPŠENIE HMOTNÝCH PODMIENOK SPOLOČNOSTI. STRANA SA USILUJE O EFektívny POKROK V ROZVOJI VŠETKÝCH FORIEM SOCIALISTICKÉJ DEMOKRACIE, V OBJAVOVANÍ, POVZBUDZOVANÍ A PODPOROVANÍ TVORIVEJ INICIATÍVY A AKTIVITY SPOLOČNOSTI“.

Ale pre dokument, ktorý bol pomenovaný nie tézami, ale smernicami je charakteristická nielen otázka minulosti. Ide nielen o to, čo nám do decembra 1970 nezdopovedalo, ale aj o

ako budeme pracovať v novej situácii pre lepšiu budúcnosť. Diskusia, ktorá obohacuje smernice spočívá nie len v prispôsobovaní programu k našim možnostiam, ale aj k našim terajším a budúcom potrebám.

Ústredný výbor PZRS nestanovi v smerniciach konečný tvár programu, ale poukazuje a kreslí náčrt rozvoja ľudového Poľska vyzývajúc ku konkretizovaniu plánu v priebehu celostranickej a celonárodnej diskusie.

Domnievame sa, že aj naši činitelia, najmä tí, ktorí pracujú na vidieku, keď sa zoznamia so smernicami na 6. zjazd strany aktívne sa zúčastnia ich prekvávania na činy v kultúrno-osevotovej a výrobcnej práci na vidieku. Od našej práce, od postoja stranickeho aktívna na spišskej a oravskej dedine závisí vo veľkej miere nás zajtrajsk. Stránky našho časopisu Život sú pripravené pre popularizáciu všetkých konkretických prác a konstruktívnych hlasov. Teda počítame s našimi čitateľmi.

Tento rok, napriek ľažkostiam a miomoradne nepriaznivým poveternostním podmienkam pre vegetáciu rastlin v júli a auguste, situácia v poľnohospodárstve je optimistická. Ako nikdy doteraz v dejinách nášho poľnohospodárstva máme už v skladoch viac ako štyri milióny obilia z toho ročnej úrody. Značne sa zvýšil počet ošípaných. Znížil sa počet koní. Na

ZA TVORIVÚ ÚČASŤ KULTÚRNEJ SPOLOČNOSTI ČECHOV A SLOVÁKOV V POLSKU V DISKUSII PRED 6. ZJAZDOM PZRS

Prebieha veľká stranická a celonárodná predzajzdová diskusia, ktoréj základ tvoria smernice ÚV PZRS Za ďalší socialistický rozvoj Poľskej ľudovej republiky, schválené na plenárnom zasadení ÚV PZRS 4. septembra roku 1971. Diskusia prináša obrovské množstvo iniciatív, nápadov, hodnotení, obohacujúc týmto zároveň materiály na 6. zjazd, ktorý určí tvar násloho života do roku 1975 a načrtne profil hospodárskeho a spoločenského rozvoja Poľska v druhej polovici sedemdesiatych rokov. Povzbudením pre všetkých, ktorí chce pripraviť do tejto diskusie svojim tvorivým hlasom je fakt, že smernice netvoria uzavreté a definitívne hodnotenia i rozhodnutia, ale alternatívnym spôsobom a otvorené kreslia možnosti a cesty rozvoja našej krajiny a zvyšenia životnej úrovne celej spoločnosti. Je to prejav konzultácií so spoločnosťou vo všetkých najdôležitejších otázkach týkajúcich sa našej budúcnosti, ktoré sa začali po VII. a VIII. pléne ÚV PZRS. Táto forma konzultácií bude stále zásadou politickej činnosti PZRS, vedúcej sily našej krajiny. Vznikla po bolestných decembrových udalostiach minulého roka, v ovzduší obnovy a prinavracania zväzkov strany so spoločnosťou novým vedením PZRS. V tejto diskusii je dôležitý každý tvorivý príspevok. Nemali by v nej teda chýbať ani členovia a činitelia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

V smerniciach ÚV na 6. zjazd PZRS sa hovorí: „KAŽDÝ OBČAN, SPOLOČENSKE PROSTREDIE, ZÁVOD A OBLAST MALI BY SA VO SVOJEJ PÔSOBNOSTI RIADIŤ VŠEOBECNÝMI ŠTATNÝMI ZÁUJMAMI. ŠTATNE ZÁUJMY, KTÓRE PRIHĽADAJÚ NA PROSPECH CELEJ SPOLOČNOSTI A PRE SVOJ SOCIALISTICKÝ RAZ SLUŽIA DOBROU KAŽDÉHO OBČANA, SÚ NADRADENE V POMERE K VŠETKÝM MOTIVÁCIAM JEDNOTLIVCOV ALEBO OBLASTÍ.“ Táto konštatócia je závažným určovateľom smeru a roviny diskusie, aká sa má rozvíjať v jednotlivých zložkách Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov. Diskusia má prihľadať na všetky spoločenské, hospodárske a kultúrne problémy daného prostredia. KULTÚRNA SPOLOČNOSŤ ČECHOV A SLOVÁKOV AKO JEDNA ZO ZLOŽIEK FRONTY NÁRODNEJ JEDNOTY MÁ ŠIROKÉ MOŽNOSTI PRE AKTÍVNU PÔSOBNOSŤ NA POLI JEJ PROGRAMU. Treba teda program činnosti pred 6. zjazdom PZRS spojiť so všeobecným programom práce, ktorý načrtli miestne stranické inštancie. Je samozrejme, že účasť členov a aktív Spoločnosti v diskusii pred zjazdom bude sa rozvíjať na dvoch rovinách, a sice: prvá rovina — v aktívnej účasti na schôdzach základných stranických organizácií, schôdzach, ktoré organizujú výbory Fronty národnej jednoty a iné spoločenské alebo odborové organizácie. Stretnutia so stranickými a verejnými činitelmi a s delegátmi na zjazde.

SPOLKOV A ZDRUŽENÍ V POĽNOHOSPODÁRSKEJ PRODUKCIÍ.

To znamená, že aj nadálej samosprávne roľnícke kružky sa majú zaoberať mechanizáciou poľnohospodárstva, koncentrovať náradie v medzi-kružkových strojových stanicach preto, aby lepšie využívali traktory a sprievodné náradie. V smerniciach sa píše, že dodávky strojov a zariadení pre potreby poľnohospodárstva sa zvýšia o viac ako 50% v porovnaní s minulou päťročnicou. Mechanizované budú predovšetkým také práce ako: vysievanie minerálnych hnojív a prostriedkov na ochranu rastlín, zber a konzervovanie zelených krmív, zber obilník a okopanín.

„DODÁVKY MINERÁLNÝCH HNOJÍV ROKU 1975 — čítame v smerniciach — MALI BY DOSIAHNUT ASI 195 KG V ČISTEJ ZLOŽKE NA JEDEN HEKTÁR ORNEJ PÔDY, V TEJTO PÄŤROČNICI TREBA BUDE VÁPNIŤ 14 MLN HA PÔDY, KTORA SI TO VYŽADUJE, RÝCHLE TREBA ZVÝŠOVAŤ VÝROBU MODERNÝCH PROSTRIEDKOV NA OCHRANU RASTLÍN.“ Taká úroveň hnojenia, akú predpokladajú smernice svedčí o veľkom rozvoji našej chémie. Predsa pred desiatimi rokmi na jeden hektár sme vysievali necelých 50 kg hnojív v čistej zložke. V súhlase s plánmi, roku 1975 predstihneme mnohé kra-

jiny, ktoré majú pomerne dobre rozvinuté poľnohospodárstvo.

Samozrejme rezortom, ktoré sú povinné spolupracovať s roľníctvom, sú tiež kladú určité úlohy. Majú povinnosť urýchlene modernizovať a výdatne zlepšovať výrobky dodávané na vidiek. Roľník nemusí trápiť nekvalitné stroje, zlé stavebné materiály a iné výrobne prostriedky, aké obdržia naše poľnohospodárstvo.

Urýchlenú nápravu si vyžaduje obsluhovanie roľníkov na úradoch a v rôznych inštitúciach, najmä čo sa týka rýchleho vybavovania stránok a štrenia času roľníka. Smernice odporúčajú: „...TREBA ZJEDNODUŠIŤ PRÁVNO-ADMINISTRATÍVNE PREDPISY, KTÓRE PLATIA PRE POĽNOHOSPODÁRSTVO A PRISPÓSOBIŤ STRUKTÚRU ROĽNÍCKEJ ADMINISTRATÍVY, ORGANIZÁCIÍ A PODNIKOV OBSLUHUJÚCICH POĽNOHOSPODÁRSTVO SPOLOČENSKO-VÝROBNEJ ŠPECIFIKE JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ KRAJINY.“ Ide teda o likvidáciu zlej praxe, ktorá sa žiaľ ešte vyskytuje v stykoch úrad — občan, o zdokonaľovanie práce aparátu štátnej moci, aby skutočne slúžil občanom a nie naopak. Bežne to nazývame bojom s byrokraciou, ktorej prameňe tkvia nielen v množstve právnych aktov, ale veľmi často aj vo vzájomných stykoch medzi zamestnan-

cami určitého úradu a občanom, ktorý chce alebo musí vybaviť svoju záležitosť. Strana bude bojovať proti „BYROKRÁII, SPRENEVERÁM, BEZCITNOSTI A PODCEŇOVANIU VZŤAHOV MEDZI ADMINISTRATÍVNYM, HOSPODÁRSKYM I OBCHODNÝM APARÁTOM A VIDIECKYM OBYVATEĽSTVOM“. Či tento boj bude úspešný, to závisí od postoja stranického a nestanického aktívu, ktorý pôsobí na vidiek.

V smerniciach Za ďalší socialistický rozvoj PZR sa zdôrazňuje význam školenia a pozdvihovania úrovne poľnohospodárskej kultúry, zovšeobecňovania odborných znalostí medzi roľníkmi a mládežou, ktorá ostáva na vidiek. O týchto problémoch sme často písali na stránkach nášho časopisu.

Počas diskusií roľníci často navrhujú, aby organizovali viac základných odborných škôl a vytvárali podmienky pre rozvoj poľnohospodárských odborných škôl. Technický pokrok a jeho rozvoj si žiadajú, aby v poľnohospodárstve pracovali mudri ľudia, vzdelaní, ktorí si vedia organizovať svoje pracovisko. Treba zdokonaľovať prácu obecných poľnohospodárských služieb, zlepšovať ich spoluprácu s vidieckou samosprávou, ako aj zdokonaľovať metódy poradenskej služby. K týmto otázkam sa ešte vrátime, lebo vo

Základom pre plné a tvorivé pochopenie spomenutých úloh bude pre všetkých činiteľov a členov Spoločnosti, pre všetkých občanov našej krajiny, podrobne oznamenie sa so smernicami na 6. zjazd PZRS, a s materiálmi i programami činnosti miestnych stranických inštitúcií, v ktorých sú načrtnuté smery prace pre svoju oblasť. Preto ju nutné preštudovať si tieto materiály.

Cenná by bola iniciatíva, aby v kluboch a klobivnach usporiadať diskusie, večierky otázok a odpovedí. Práca pred 6. zjazdom PZRS mala by nájsť aj patričný výraz vo vizuálnej propagande. Tematiku 6. zjazdu, účasť vo svojpomocných prácaach, individuálne záväzky treba predstavovať na nástenkách, tabuľach, v heslach a pod., umiestnených v obecných domoch, kluboch a klubovniach Spoločnosti.

To čo som spomenul, neobmedzuje samozrejme iné a širšie iniciatívy a podujatia smerujúce k spoločenskej aktivizácii prostredia. Je to iba zdôraznenie závažnosti a významu, aký strana prikladá aktívnej pôsobnosti pred zjazdom. Malo by to byť odpovedou na krátku ale ako výrečnú výzvu prvého tajomníka ÚV PZRS Edwarda Giereka — „Pomôžte“.

NA HORÚCU VÝZVU ÚSTREDNÉHO VÝBORU PZRS K PRACUJÚCIM VŠETKÝM SPOLOČENSKÝM A ODEBOROVÝM STREDISKOM, ABY SA ZÚČASTNÍT KONKRÉTNEJ DISKUSIE PREDZJAZDOVÝCH ZÁVÄZKOV VYJADRENÝCH V DÔSLEDNEJ ČINNOSTI — MALI BY ODPOVEDAŤ VŠETCI OBČANIA.

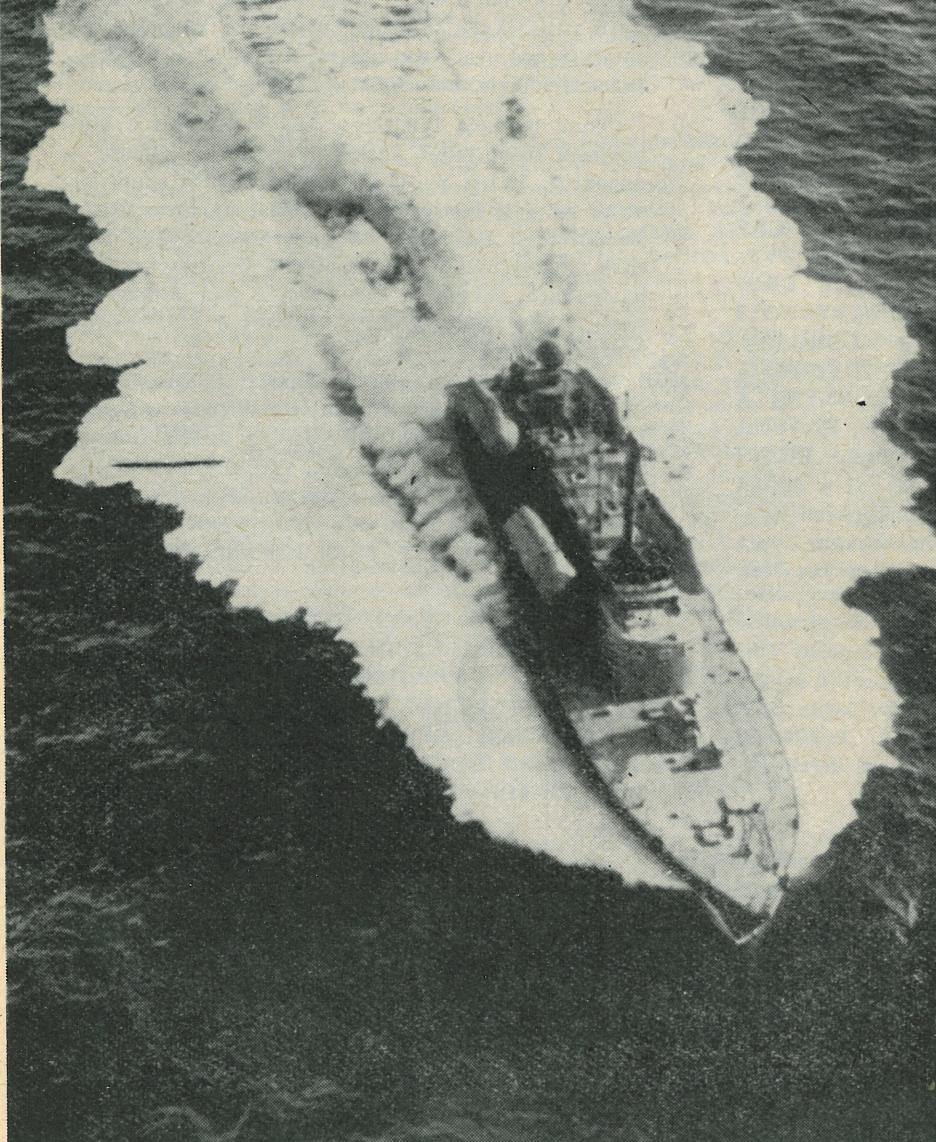
Účastníci schôdze Obv. výboru KSČS na Orave počas rokovania.



svetle nových úloh treba obšírne hovoriť o úlohe obecných poľnohospodárskych služieb. Diskutéri celkom iste predložia hodne návrhov, ktoré uľahčia prácu agronomov, zootechnikov, zverolekárov atď.

V súhlase so smernicami strana počíta s mládežou. V smerniciach čítame, že V ROZVOJI MODERNEJ POĽSKÉJ DEDINY MIMORIADNU ŤLOHU BY MALA ZOHRAŤ MLÁDEŽ. Urobilo sa už veľa, aby v širšej miere ako doteraz mladý roľník našiel svoje miesto vo vidieckom prostredí. Veľa na tomto poli robí Zväz dedinskej mládeže. Avšak potrebná je pomoc, podpora a skúsenosť starších. Treba diskutovať o tom, ako organizovať život na vidiek, ako vytvárať podmienky pre vyrovnanie životných podmienok obyvateľov miest a vidieka. Zavedenie všeobecnej starostlivosti o zdravie vidieckého obyvateľstva, telefóny, televízia a stavebnictvo s vyšším standardom si razia cestu na vidiek. Ale širšie využívanie civilizačných výmoženosťí vyžaduje od nás efektívnejšiu prácu, čiže vyššiu výrobu a vyššie prijmy. Jedno sa spája z druhým a každé zanedbanie z našej strany vyvoláva určité napätie. Predzajzdová diskusia by mala pomôcť, aby sme lepšie ako doteraz videli zložité problémy spoločensko-hospodárskeho života na vidiek. D. Perun

LODĚ NA OBZORU



Každý určitě může ukázat na mapě Tichý oceán a dokáže říci, že je to ohromná vodní prostora, jejíž plocha je větší než celá suchá část zeměkoule. Ale málokdo si dokáže představit všechna jeho bohatství a velikost. Jeho vody omývají desítky zemí s více než miliardou obyvatel. V jeho prostorách vedou důležité vodní i vzdušné mezinárodní trasy, které spojují čtyři světadily — Asii, Austrálii, Jižní a Severní Ameriku. Vlnami Tichého oceánu vedou cesty spojující evropskou část SSSR s krají Dálného východu. Navrácení jižního Sachalinu a Kurilských ostrovů Sovětskému svazu po druhé světové válce a všeobecný rozvoj hospodářství Dálného východu přinesly další bouřlivý rozvoj obchodní dopravy na sovětských mořích. Velkou roli hraje i Severní mořská cesta, která ve srovnání s jižní cestou zkracuje lodní pouť z Murmanskem do Vladivostoku téměř o pět a půl tisíce kilometrů.

Pred tridsiatimi rokmi, počas hitlerovskej blokády, Leningradčania písali do knihy historie, nezabudnuteľné stránky veľkých dní svojho hrdinstva. Aj v čase, keď obyvateľom mesta išlo o život, keď skyva chleba bola pokladom, nezabudli na vzácnú zberku, ktorá patrí do kultúrneho bohatstva celého ľudu, na leningradskú Ermitáž. Hoci pred 30 rokmi bola Ermitáž a jej poklady najviac ohrozené, nebolo to po prvýkrát, čo Leningradčania „evakuovali“ to najcennejšie...

Ermitáž patrí nesporne medzi najvýznamnejšie múzeá na svete. A jej zbierka obrazov, obrazová galéria medzi najcennejšie. Vyše milióna návštěvníkov ročne obdivuje tu orginály takých majstrov, ako bol Giorgone, Veronese, Tintoretto, Van Dyck, Rembrandt, Chardin a ďalší. Za viac ako dvesto rokov postáli pred ich dielami milióny a milióny obdivovateľov veľkého umenia. Za rok založenia

sa považuje rok 1764, keď cárna Katarína II. kúpila od Fridricha II., ktorému vojnové dobrodružstvo úplne vyprázdnilo „kráľovskú kasu“, 225 obrazov majstrov slávnej flámskej a holandskej školy maliarstva. To bol základ pre Ermitáž, obrazáreň, ktorú postavili súčasne so slávnym Zimným palácom v Leningrade. Ermitáž sa stala majetkom, osobným vlastníctvom ruských cárov. Aj po Kataríne II. ďalší majitelia neradi videli cudzích návštěvníkov v Ermitáži. Prehliadku zbierok povolovali len so zvláštnym vstupným lístkom, pričom návštěvník musel byť vhodne oblečený (frak alebo uniforma, rukavice, klubuk) a mohol sa pohybovať po miestnostiach len so sprivedcom. Keď Napoleon ohrozoval Moskvu, z Petrohradu, okrem iných cenností evakuovali aj najvzácnejšie obrazy z Ermitáže. Trasa prvého „vyhnans-tva“ diel Rembrandta, Van Dycka, Rubensa a ďalších viedla na sever, do Škandinávie. To bolo roku 1812...

Takmer celú prvú svetovú vojnu obrazy Ermitáže prežili v Leningrade. Až na jesień 1917 sa väčšia časť zbierky obsahujúcej 2500 obrazov vydala opäť na cestu. Bolo to tesne pred Veľkou októbrovou socialistickou revolúciou. Predseda Dočasnej vlády Kremenskij nariadił urýchlene previezť obrazy Ermitáže z Petrohradu do Moskvy. Spolu s obrazmi „evakuovali“ aj najcennejšie exponáty muzeálnej zbierky. Iba zasvätení vedeli, že skrytou vzácnosťí sú priestory za mürmi Kremerškého poláca. Celé tri roky tu boli obrazy, kym sa dostali naspäť do štátnej Ermitáže, do obrazárne, ktorá z rozhodnutia sovietskej vlády je prístupná ako vlastníctvo všetkých, celému sovietskemu ľudu a patrí medzi múzeá, ktoré neobídne nijaký domáci, či zahraničný návštěvník.

★

24. júna 1941 po tretíkrát na cestu... Poplašný zvonec v Ermitáži oznamuje: „Evakuá-

Tichý oceán je bohatou základnou rybolovu a mořského průmyslu. Když kupujeme v obchodě skumbrii nebo lososa, sardinky nebo kambalu, kraby nebo krevety, nepřemýšlíme obvykle odkud pocházejí. Odpověď je jednoduchá — jsou to tichoceánské produkty.

Mírové úsilí sovětského lidu chrání ozbrojené síly SSSR. Jednou z hlavních jejich částí je válečné námořnictvo. Od skončení války se znatelně rozrostlo a zesílilo. Základem bojové síly námořnictva se staly atomové ponorky. Okruh jejich operativnosti je prakticky neohraničený. Jsou vyzbrojeny raketami s jadernou náloží a jsou schopny zasahovat na velké vzdálenosti nejen mořské cíle, ale i objekty na pobřeží a v týlu nepřátelského území.

O možnostech atomových ponorek nejlépe hovoří příklady. Atomová ponorka „Leninský komšomol“ převzala odhad nevelké ale slavné ponorky — Maljutky M 106. V letech Velké vlastenecké války se M 106 vyznamenala v bojích na nepřátelských námořních komunikacích. Nejednou, když se vrácela na základnu, zdravila její posádka salvou břeh a oznamovala tak vítězství dobytá na modrých cestách. V bojové slávě Maljutky pokračuje atomová loď. V jejích oceánských plavbách vynikají cesty za dobytím severního pólu. Většina těchto cest vedla pod mnohametrovými ledovými vrstvami Arktidy. Elektronická zařízení pomáhala námořníkům orientovat a řídit loď. Vzpomínám na to, jak kapitán ponorky kapitán druhého stupně Lev Žilcov, Hrdina Sovětského svazu, vyprávěl, jakou odvahu a vysoké mistrovství při tom projevovali všichni jeho podřízení. Není to jednoduché řídit atomovou techniku. Každý námořník musí být na svém místě. Musí mít vědomosti inženýra.

Ještě složitější cestu vykonal na počátku roku 1966 oddíl atomových lodí pod velením kontradmirála A. I. Sorokinu. Byla to v historii první skupinová okružní plavba pod vodou. Půl-druhého měsíce nevyplavaly sovětské „nautily“ na hladinu. Jejich cesta byla dlouhá 25 000 mil — tj. 46 300 km. Prováděly přitom výcvikové úkoly a řadu důležitých vědeckých výzkumů v mořích i oceánech. Jejich cesta znova potvrdila vysokou bojovou a morální kvalitu sovětských atomových podmořských korábů. Ukázala, že pro ně nikde ve světových vodách neexistují nedostupná místa.

Úderná moc podmořského loďstva se úspěšně násobí ohromnými bojovými možnostmi námořního raketového letectva schopného zasahovat protivníka ve vzdálených částech oceánu. Sovětské válečné námořnictvo je vybaveno raketovými křižníky, eskadrami minonosek, výsadkovými čluny, loďmi protiminové obrany, torpédoborce a námořní pěchotou. Podobnou silou a prostředky vlastné v Tichoceánská flotila. Její námořníci vykonávají důležitou, odpovědnou a nelehkou službu. Drží stráž na hranicích oblasti, kde američtí imperialisté vedou nespravedlivou válku proti lidu Indočíny.

Na velkých oceánských cestách se často lidé setkávají s neprůhlednými mlhami, s tajfunem, bojují s vlnami.

Tento boj zakaluje jejich morálně bojové kvality. Námořníci Tichoceánského loďstva jsou hrdi na to, že jim byla svěřena obrana námořní hranice na východě — od ledu Arktidy až k jižním šírkám. Jsou hrdi i na to, že jejich loďstvo je bohaté na válečné a revoluční tradice. Kdo by neznal například jméno legendárního křižníku Varjag, který v dalekých vodách svedl hrdinský boj s japonskou eskadrou. Nyní pluje nový raketový křižník Varjag pod gardou vlnou stejně statěně v tichoceánských vodách a svým jménem připomíná nesmrtelnou odvahu a hrdinství ruských námořníků.

Turisté, kteří přijíždějí do Leningradu, mohli vidět na Korovském prospektu památník s krátkým nápisem — Středušej. Jméno této hrdinské lodi nyní nese čtvrté pokolení lodí vlasteneckého loďstva. Jeho posádka ovládá vojenské mistrovství a proslavila Sovětský svaz v mnoha světových přístatech při přátelských návštěvách.

Sovětské válečné námořnictvo se dnes objevuje v Atlantiku i v Tichém oceánu, na mnoha mořích, uprostřed ledů Arktidy. Naše válečné lodě přijíždějí na přátelské návštěvy k břehům desítek zemí Evropy, Asie, Afriky. V minulém roce vyplul oddíl lodí na cestu po Dunaji, byl přátelsky přijat v přístatech šesti zemí, také v Bratislavě. Významnou stránkou v životě sovětského námořnictva byly manévrky Oceán uspořádané na počest výročí narození V. I. Lenina. Po prvé v historii operovaly společně Severní, Tichoceánský, Černomořský a Baltický flot dlouhou dobu na ohromných plochách Atlantiku, Tichého oceánu a přilehlých moří.

Námořníci tichoceánského loďstva, stejně jako ostatní, splnili tvrdou zkoušku. Museli snášet všechny nepřízně počasí, museli splnit tvrdé úkoly, které před ně postavil plán manévrů. V útocích, při vypouštění raket, při torpédových a dělostřeleckých střelbách i při hubinném bombardování dosahli námořníci vynikajících výsledků. Lodě i letadla neměly za úkol jen používat zbraně, ale také překládat náklady, zásobovat se během plavby palivem a vysazovat výsadky.

Oceán nemá hranice, nejsou tady linie fronty, proto během manévrů věnovaly obě strany — severní a jižní — tak velkou pozornost průzkumu. V něm sloužila letadla, čluny i ponorky. Každá strana se snažila co nejlépe ukryt své podmořské raketové nosiče, protože právě jim byly svěřeny velké strategické, operativní a taktické úkoly.

Na širokých prostorách se „severní a jižní“ snažili dosáhnout svých cílů. V temných hlubinách byly skryty ponorky, na nekonečných vlnách operovaly lodě Alexander Suvorov, Varjag, Uporný, Vladivostok, Středušej. Situace na scéně se rychle měnila.

Manévrky Oceán se staly skvělou školou mistrovství pro všechny účastníky.

Námořníci, kteří lid svéřili klíče od

mořských hranic SSSR na Dálném východě, konají spolehlivě svou službu.

Ing. kapitán I. stupně
LEONID CERNOUSKO

ZACHRÁNENÉ POKLADY



Jeden zo skvostov holandského umenia v Ermitáži. Obraz od Jana Steena (1626 — 1679).

Počas blokády nemecké delostřelectvo ostrelovalo Leningrad vo dne v noci. Lie-

**BUDÚCA AUTOMOBILKA-GIGANT ★ NAJVÄČŠIA
STAVBA TOHTO DRUHU V EURÓPE ★ O MIESTE
VÝSTAVBY ROZHODOL POČÍTAČ ★ NAJPRV BYTY
A OBČIANSKA VYBavenosť ★ ROZHODUJE
VEDOMIE: SOM PRI TOM!**



Naberežnyje Čelny už začína žiť normálnym životom ktoréhoľvek iného mesta

Do stepi, na pusté polia v blízkosti miesta, kde modrastá Volga prijíma živé vlny rieky Kamy, zrazu vkročil život. Stalo sa to celkom neočakávané pred dvoma rokmi v júli, keď sa na týchto miestach Tatárskej ASSR objavila betónová tabuľa a na nej stručný nápis: „Tu bude výbudovaly Kamský automobilový závod. 1969 — 1974.“

O tom, že Kamaz vybudujú práve tu, v blízkosti mestečka a nie veľmi frekventovaného prístavu Naberežnyje Čelny, rozhodol — akoš inakšie pri dnešnom technickom pokroku — elektrónkový počítací stroj. Uchádzačov bolo veľa — desiatky miest a oblastí. Bolo jasné, že to bude závod nezvyčajných rozmerov, závod-gigant. Bola len jedná sporná otázka — kde bude závod stáť. Chladný a objektívny matematický mozog počítača zvážil všetky „pre“ a „proti“ a rozhodol. V tom okamihu sa Naberežnyje Čelny na rieke Kame zapísali do historie hospodárskej výstavby.

Život tu začal pulzovať takým mohutným tempom, že to nemá obdoby. Odborníci hovoria, že KAMAZ je najväčšou stavbou v tomto odvetví priemyslu v histórii Európy. Stavia sa na ploche sto štvorcových kilometrov a celá armáda strojov, tisíce exkavátorov, buldožérov, vyklápacích áut, bagrov a žeriavov menia tvár tatárskej krajiny. Staré vrstvy zeme, ktoré po tisícročia ležia nedotknuté na jednom mieste, teraz moderné stroje prevracajú a vytvárajú hory hliny. A kde v tomto zdánlivom chaoze sa už črtajú budúce obrisy hál, trasa autostrády i trasa plynového potrubia. Dobrá, stará rieka Kama ešte taký ruch a premávku nezažila. Prístav, ktorý kedysi driemal z nedostatku práce, je celý udychčaný od tempa, aké v ním zavráľilo. Lode privážajú ľudí i materiál — ocelové konštrukcie, panely na stavbu obytných domov.

Á propos — obytné domy. Výstavba obytných štvrtí v mestečku Naberežnyje Čelny je obrovská. Pre oči mestského človeka to nie je nič podivné — dvanásťposchodové vežiaky a celé štvrtie päťposchodových panelákov. Pravda, je tu čosiem nezvyčajné — ulice nemajú názvy. Domy možno nájsť len podľa čísel, napr. 10 — 1, 6 — 3 atď. To znamená — desiaty blok, prvý dom, alebo šiesty blok, tretí dom. Niet času dávať uliciam názvy — napokon, zatiaľ to nikoho netrápi. Závratné tempo výstavby má svoj dôvod. Pri budovaní KAMAZ-u sa celkom stratila romantika prvých veľkých stavieb v ZSSR, ktorá však bola súčasne aj veľkým a ťažkým bremenom pre budovateľov; tu neexistujú ani stany, ani provizórne baráky. Heslo — najprv postaviť domy, potom objekty závodu — sa dôsledne realizuje a plne sa osvedčilo. Vyriešilo sa mnohé problémy, zvyšuje produktivitu práce. Každý, kto pride budovať KAMAZ, má od prvého dňa strechu nad hlavou. Pohodlný byt, horúcu vodu, televízor. Nad postavenými blokmi domov sú celé pavučiny televíznych antén. Za vlaňajší, prvý rok výstavby majú stavbári na svojom konte stotisíc štvorcových metrov obyvnej plochy, tohto roku to bude dvestodvadsaťtisíc.

Tichá a skromná budova bývalého poštového úradu v mestečku Naberežnyje Čelny — to je dom, kde nepoznajú spánok. Denne, dlho do noci sa trúšia ľudia: skúsení, aj takí, ktorí práve len dokončili školu, i takí, ktorí budovali Celinograd, mladí, starší; cheú byť pri tom. Jední prichádzajú párnikom, ktorý sa z prístavu Kazan motka po rieke Kame ceľých dvadsaťštyri hodin, kým dorazí do prístavu Naberežnyje Čelny. Mnohí prichádzajú vlakom, iní lietadlom — existuje totiž priama letecká linka Moskva — Naberežnyje Čelny. Letisko — veľké rovné pole. Hodilo sa vynikajúco, akoby ho príroda stvorila na štartovanie a pristávanie lietadiel. (Samozrejme, čo nevidieť začnú stavať aj normálne letisko so všetkým, čo k tomu patrí).

Čo sa tu deje, to sa podobá fantastickému filmu. Mezi horami hliny, v oblakoch prachu, v zájati hučiacich motorov kypí život. Je to niečo iné než zvyčajná snaha splniť plán — nech by bol akokoľvek grandiózny. Je to čosi, čo azda vystihujú prosté slová: byť pri tom.

Všetko, čo sa píše o budovaní Kamského automobilového závodu, beznádejne stárne a stráca aktuálnosť v okamihu, keď článok vyjde v tlači. Novinári žartom hovoria, že články o KAMAZ-e budú musieť označovať nie len dátumom, ale aj hodinou a minútou ich zroduenia. Takže ak dnes pišeme, že v meste (slovo mestečko už nezdoviedá skutočnosť) začali stavať podchody pre chodcov, nadúrovňovú križovatku a dvadsaťkilometrovú linku pre mestské električky, je pravdepodobné, že pri onom vysokom tempe sú tieto stavby tesne pred ukončením, ak nie už v prevádzke. — og —

Foto: G. KOPOSOV



Pracuje sa nielen na zemi, ale i vo výškach

Montážniči a montéri — akrobáti dnešných dní



tadlá fašistov útočili takmer bez prestávky. Vojská von Loeba boli už iba 14 kilometrov od Ermitáže...

V dňoch blokády sa do protipožiarnej služby v tejto časti mesta hlásili predovšetkým umelci a vedeckí pracovníci. Na jesenn a v zime 1941 bolo až 12 poplachov za 24 hodín.

Pridel chleba sa trikrát znížil. Na osobu sa ušlo denne iba po 50 gramov. Obraťcovia Ermitáže dostávali „mimoriadne“ stolársky glej a olivy pre najťažšie služby. Na stolárskom gleji varili a na olívach piekli zmrznuté zemiaky. Ľudské obete boli v Leningrade každodennou udalosťou. Utrpeli i vzácné historické pamiatky. Medzi nimi nechýbala ani budova Ermitáže. Bombový zásah zničil časť budovy, niekoľko vzácnych architektonických pamiatok, ale aj exponátov. A na jesenn 1944 sa objavil nový a nečakaný nepriateľ Ermitáže — voda. Opar zo zmrznutých stien urobil svoje na chladnom mramore, bronze a

výzdobe, štýlových farebných miestnostiach. Koniec blokády — 27. januára — bol pre všetkých Leningradčanov, aj pre tých, čo špeciálne chránili Ermitáž veľkým vyslobodením.

DNI MIERU...

Celá šíra sovietska krajina sa tešila z víťazstva. Po chmúrnych dňoch vojny, medzi prvými otázkami, ktoré posielali občania Sovietskeho zväzu do leningradských novín, bolo:

„Čo je zo zbierkami Ermitáže?“

„Ermitáž žije!“ — písala známa novinárka Tatiana Tessoová. A odvtedy sedí pri bráne Ermitáže „služba“. Znovuzrodené múzeum prijíma denne stovky a tisíce hostí. Od 4. novembra 1945 sa nezastavil prud návštěvníkov. Lebo kto neboli v Ermitáži, neboli v Leningrade...

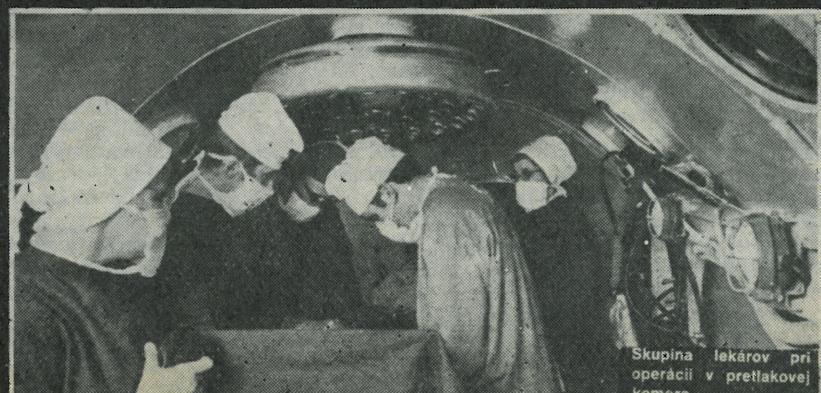
Text podľa E. ZOLOTAREVA

Operácie pod atmosférickým tlakom

Foto: Feature service — CSTK, TASS

Pri zvýšenom tlaku — v porovnaní s normálnym atmosférickým tlakom — sa tkanicí živého organizmu lepšie násytia kyslíkom.

Sovietski lekári — pracovníci Ústavu pre chirurgiu srdca a krvného obehu Akadémie vied Sovietskeho zväzu dosiahli významné úspechy vo využití pretlaku pri zložitých srdcových operáciach. Pri zvýšenom tlaku ľudsky organizmus znesie dlhšie odpojenie činnosti srdca, od čoho veľmi často závisí úspech chirurgického zákroku. V usteve inštalovali operačnú salu — pretlakovú komoru dĺžu šest metrov, vysokú 2,2 metra, a v nej začali výskumné štúdium chirurgických zákrokov na srdeci a v ľavých cievach pri pretlaku troch atmosfér.



Skupina lekárov pri operácii v pretlakové komore.



**VIAC
PROSTRIEDKOV
NA KULTÚRNE CIELE**

Súdruh JÁN PETRÁŠEK bývajúci v Krempachoch čís. d. 17, na Spiši v Novotargskom okrese je už niekoľko rokov členom strany. Pracuje na svojom osemhektárovom gazdovstve (päť ha ornej pôdy), z ktorého sa snaží vytiažiť čo sa len dá. Je verejne činný, aktívne pracuje v MS KSČaS v Krempachoch. Preto je pochopiteľné, že nás rozhoror sa týkal týchto dvoch témy.

ZIVOT: Súdruh Petrášek, čo — podľa vás — v súčasnosti pocitujú rolníci takí ako vy?

J. PETRÁŠEK: Ludia u nás na vidieku vidia zlepšenie. V niektorých prípadoch ho aj pocitujú, ako napr. zvýšenie cien jatočného dobytku, dosťatočné množstvo umelých hnojiv, ktorých ceny sú pomerne nízke. Roľníci počítajú s tým, že ďalšie ohlasované zmeny v poľnohospodárskej politike ako napr. zrušenie povinných dodávok, sociálne poistenie roľníkov, úprava vlastníckeho práva a niektorých otázok týkajúcich sa nakladania s pôdou budú pomerne rýchlo realizované.

ZIVOT: Co roľníkov znepríjemňuje, rozhorčuje a rozčeliuje...?

J. PETRÁŠEK: Rodinkárstvo, ktoré u nás nazývajú „cigánske“, a ktoré sa prejavuje hlavne vo vidieckom obchode, najčastejšie vo výkupných strediskách GS pri klasifikácii. Nemyslite si, že to hovoríme preto, lebo osobne mám s tým zlé skúsenosti, ale taká je všeobecná mienka roľníkov z našej oblasti. Ostatne roľníci sú veľmi citliví na každú nespravidlivosť, preto ani neprekvaňuje, že ich rozčeliuje to, čo ich na dôvodek bije po vreckách.

ZIVOT: Keby ste boli delegátom na 6. zjazd strany a mali možnosť hovoriť zo zjazdovej tribúny, o čom by ste hovorili?

J. PETRÁŠEK: Pre poľnohospodárstvo dnes a v budúcnosti sú dôležité v podstate dve otázky. Od nich bude závisieť všetko ostatné. Prvou otázkou je zadržať mladých na gazdovstvách. Dobrým liekom na tento jav „útek z vidieka“ bude sociálne poistenie a penzia. Druhou otázkou je rozdrobenie pôdy. Napríklad ja mám svoju pôdu na 70 kúskoch. Keby som mal pôdu skomasovanú, úroda by bola dvojnásobne vyššia. Uvedomujeme si že budúcnosť patrí veľkoplošnej koncepcii poľnohospodárstva. Preto komasácia je nesmerne potrebná a tak isto aj úprava vlastníckych vzťahov. Zároveň v súlade s právom, ale slobodné nakladanie s pôdou dovolí tvoriť ekonomicky silné gazdovstvá, čo na jednej strane prispeje k zvýšeniu poľnohospodárskej výroby, tak potrebnej krajine, a na druhej bude pomocou pri utváraní sa ekonomickej štruktúry vidieka.

ZIVOT: Už roky ste činiteľom KSČaS, ako posudzujete mládež?

J. PETRÁŠEK: Začiem tým, že som otcem piatich detí. Mám teda možnosť bežne sledovať potrebu a záujmy tých, ktorí skôr alebo neskôr nás vystriedajú v spoločensko-kultúrnej činnosti. Od nás, skúsených ľudí, ktorí pracovali v rôznych podmienkach, ktorí už prešli „cez oheň a vodu“ ako sa to vraví, záleží, či túto štafetu pokolení dobre odovzdáme našim nástupcom, to znamená mladým.

Som zástancom širokej účasti mládeže v spoločenskom živote. Množstvo iných, pre krajinu dôležitých otázok spôsobuje, že sa o tom málo hovorí a piše. A keď už, tak sa spomínajú krajiné prípady, napríklad, že mládež to sú chuligáni, alebo opačne, že sa vyznamenáva v práci. Zatiaľ však, podľa toho čo vidím domnievam sa, že máme dobrú a angažovanú mládež, ktorá sa snaží najst svoje miesto v živote. Preto každá pomoc mlá-

deži pri hľadaní tohto miesta je správna a nutná. V našej krajanskej organizácii KSČaS máme veľa možností pre prácu s mládežou. Práve to určí perspektív tejto organizácie. Preto aj naše prostriedky — ako aj celoštátne prostriedky — mali by byť vo väčšej miere vynakladané na kultúrne ciele, to znamená tam, kde mládež môže nielen vybijať svoju energiu, prejavovať svoje nadanie, ale aj formovať svoj občiansky postoj. U nás, v Krempachoch, ako ostatne na celom Spiši, máme nedostatok kultúrnych inštitúcií, ktoré by zodpovedali celkovému rozvoju našej krajiny. Kto je zato zodpovedný? My, starší, na všetkých stupňoch riadenia. Treba to čím skôr zmeniť.

**L'UDIA SÚ
SPOLOČENSKY AKTÍVNI**

ANDREJ VIDA, Nedeca, (čís. d. 47) bol prednedávnom zvolený za delegáta na okresnú konferenciu PZRS. Je roľník — ako hovorí — slovenskej národnosti. V MS KSČaS nepôsobí, hoci si zachoval z minulosťi legitimáciu. Hospodári na 5 ha a hneď na začiatku nášho rozhovoru konštatuje: o gazdovstvo sa treba starat, teda poriadne pracovať.

Skutočne jeho gazdovstvo je dobré. Tri kravy, štyri ošípané, šesť oviec, baran a kôň. Má aj stroje. Úroda?

— Tento rok mimoriadne dobrá — hovorí. — Obiliny boli pekné, tak ako aj zemiaky, mám

aj dostatok krmovin. Lenže mladí nám utekajú z vidieka, treba to zamedziť, — hovorí Andrej Vida, — vytvoríť mládeži lepšie podmienky. Roľníci sa zaujímajú o politické zmeny ktoré majú miesto. Je to zárukou zmien aj v poľnohospodárstve. Penzie pre starých roľníkov zadŕžia mládež, ktorá hľadá takéto zabezpečenie v meste, kam ide pracovať.

— Čo vás ešte zaujíma, ako delegáta? — páta me sa súdr. Vidu.

— Vybudoval som si dom, preto dobré viem, ako tragicky vyzerá u nás situácia so stavebnými materiálmi. Tak napr. podal som žiadosť na MNV o prídel iba štyroch kusov plechu. Dostal som prídel na dva kusy. Ako z toho urobíť odkvap? Ti, ktorí pracujú na Slovensku, tam kupujú chybajúce stavebné materiály, ako napr. plech. Bolo by dobre, keby sa to peniaze dalo kúpiť všetko. Pridely z MNV skresľujú charakter tohto pre roľnika dôležitého ohniva štátnej moci. Viac o tomto pojme na straníckej konferencii.

— Čo kladně by ste povedali o vašej obci?

— Budujeme kultúrny dom. Priviezli sme už piešok a kamene. Budujeme ho svojpomocne. Ludia radí svojpomocne pracujú. Ostatne vždy radi pracovali. Ale naše dobré úmysly nesprávadzala vždy dobrá vôle aj „zhora“. Teraz sa začína to a ono meniť, len aby to bolo rýchle a účinne. Verím však, že mladí budú žiť ľahšie, musia žiť ľahšie. Ale aj my si niečo zaslúžime od života, pravda?

Na snímke dolu:

Z porad na Obvodnom výbere KSČaS v Jablonke, vnovanej predzádzovej tématike, zľava: L. Mšalová, A. Chalupec, E. Janoviaková, M. Dunajová, J. Karnafel, F. Rafač, J. Gribáč, E. Jaslurová.

**ROZHOVORY
PRED 6. ZJAZDOM PZRS**



**NOVÝ POHLAD
NA MLÁDEŽ**

Rozvíjajúca sa predzádzová diskusia umožňuje nový pohľad na základné spoločenské problémy, medzi ktorými neobvykle dôležitým je mládež. Zo štatistického hľadiska sme krajinou, ktorá disponuje veľkým priemyselným a vedecko-technickým potenciáлом, krajinou, ktorá má veľké surovinové zásoby. Avšak vieme, že sú aj iné, rovnako bohaté alebo ešte bohatšie krajinu, v ktorých bývajú ľudia pracujúci tak isto dobre alebo ešte lepšie. Dosiahneme lepšie výsledky ako oni? To závisí od mnohých činiteľov. Avšak spomedzi šancí, ktoré máme, jedna je nesporná. Touto šancou sú mladí.

Sme vynimočne mladou spoločnosťou. Mladí sú osádky mnohých najmodernejších tovární, mladí sú autori mnohých odvážnych novátorovských riešení, mladí majstri úrody, ktorí dokazujú, že neexistuje žiaľ pôda, ale iba zlá gazdovia. Konečne mladí tvoria značnú časť strany, ktorej každý pia-

ty člen ešte neprekročil tridsať rokov. V poslednom roku tejto päťročnice — roku 1975 — mladí vo veku od 15 do 29 rokov budú tvoriť podstatnú, lebo až desaťmiliónovú časť spoločnosti.

Mládež je veľký akumulátor, ktorý socialistický výchovný systém nabil mnohými spoločenskými hodnotami. Medzi týmito hodnotami sú nielen veryšok kvalifikácie, ale aj presvedčenie, že človek by mal mať toľko, kolko si vlastnou prácou zaslúžil. Je to pravda celkom zrejmá. Avšak zároveň pravdu má istý mladý básnik, keď o svojom pokolení píše: „Snívame o končiaroch a niekedy nevieme zdolať niekoľko schodov“.

To, čo sa skrýva v bánsickej metafore je v skutočnosti nesmierne dôležitým spoločenským problémom. Jeho vyriešenie spočíva v schopnosti využiť veľký potenciál spoločenských hodnôt, ktoré reprezentuje mládež, v práci, pre urýchlenie socialistického rozvoja krajinu. V priebehu tohoročnej predzádzovej kampane hovorí sa o tomto probléme viac ako kedykoľvek predtým. V smerniciach na 6. zjazd PZRS sa priamo konštatuje: „Vytvorenie podmienok pre všeobecnú účasť mládeže na socialistickej výstavbe je programovou úlohou strany“.

Táto úloha — v najväčšej skratke — spočíva v zdokonaľovaní výchovného systému stvárnujúceho socialistický postoj mládeže; v odbornej príprave mladých; v ukázaní im správnych smerov spoločenskej aktivity; v zaistení možností realizácie tvorivých iniciatív mládeže; vo zverovaní najlepším spomedzi nich zodpovedných úloh a funkcií.

Každý z týchto smerov pôsobenia obsahuje veľký komplex otázok a problémov. Každý si bude vyžadovať konfrontáciu so skutočnosťou, konkrétné riešenia, ako aj rozhodné a mûdre rozhodnutia. Je to pritom iba jedna z mnohých cest vedúcich k veľkým spoločenským cieľom vytýčeným stranou na najbližších päť rokov. Jeden z týchto cieľov sa priamo týka mládeže a spočíva v zaistení zamestnanosti pre nové ročníky mládeže vo výrobnom veku. V tejto päťročnici je tejto mládeži veľké vyše 3,5 miliónov, teda viac ako v ktorokoľvek uplynulnej päťročnici.

Treba si pritom uvedomiť, že hoci iba časť programu strany je adresovaná priamo mládeži, jednočasťou sa jej celý program. Lebo sa týka celej spoločnosti, v ktorej mladí tvoria predsa podstatnú časť. Tento rok bol rokom vypracovávania takého moderného programu výstavby Poľska, ktorý značne prekračuje päť rokov zahrnutých do ďalšieho v poradí hospodárskeho plánu. V uplynulých rokoch nikto iný, ako práve mladí ľudia najviac pociťovali nedostatok konkrétnego perspektívneho programu rozvoja krajinu. Medzi nimi sú predsa takí, ktorí tohto roka dvetisíc budú na vrchole svojich tvorivých možností. Dvetisíc rok sa už dávno spája s najfantastickejšími vedeckými predpovedami. Mládež jednoducho chcela, aby tieto predpovede konkretizovali v plánoch rozvoja socialistického Poľska, zasadzovať do reálnej našej krajinu. Je to celkom pochopiteľné. Istejšie a rýchlejšie sa kráča vpred než s vedomím odkiaľ sa vyslo, ale aj vtedy keď sú zreteľne označené miestové stupy na ceste vedúcej do budúcnosti.

NOVEMBER - LISTOPAD

- 1.XI.1864 — narodil sa Štefan Žeromski, významný poľský spisovateľ prvej polovice nášho storočia (um. 20.XI.1925),
 4.XI.1821 — narodil sa v Trstenej Martin Hattala, významný slovenský jazykovedec, prvý tvorca slovenskej gramatiky (um. 11.XII.1903),
 5.XI.1836 — zomrel Karel Hynek Mácha, český romantický básnik, patril medzi zakladateľov novodobej českej pokrokovéj literatúry (nar. 16.XI.1810),
 5.XI.1918 — v Lubline vznikla prvá v Poľsku rada robotníckych delegátov,
 6.XI.1771 — narodil sa Alojz Senefelder, český vynálezca litografie (um. 26.II.1834),
 6.-7.XI.1923 — krakovské povstanie proti vláde Chjeno Piasta,
 6.XI.1951 — vo Varšavskej tovární na Žerani bola zahájená výroba osobných áut značky Warszawa, v ktorej dnes sa vyrába moderné auto Polski Fiat 125 P,
 7.XI.1811 — narodil sa Karel Jaromír Erben, český romantický básnik, prekladateľ, zberateľ ľudových piesní a povestí (um. 21.XI.1870),
 7.XI.1867 — narodila sa Maria Curie-Skłodowska, významná poľská fyziká a chemička, objaviteľka polónia a rádia (um. 4.VII.1934),
 7.XI.1891 — narodil sa Serede Dmitrij Furmanov, sovietsky spisovateľ, autor známeho eposu z občianskej vojny Čapajev (um. 15.III.1926),
 7.XI. — 54. VÝROČIE VEEKEJ OKTÓBROVEJ SO-CIALISTICKÉJ REVOLÚCIE,
 7.XI.1918 — Poľsko získalo nezávislosť, vznik dočasnej vlády Poľskej republiky v Lubline,
 8.XI.1620 — bitka na Bielej hore pri Prahe,
 8.XI.1656 — narodil sa Edmund Halley, anglicky astronóm a geofyzik (um. 27.I.1742),
 8.XI.1901 — narodil sa Gheorghe Gheorghiu-Dej, prvý tajomník ÚV Rumunskej robotníckej strany (um. 19.III.1945),
 8.XI.1917 — všeobecný zjazd Sovietskych schválil dekrét o utvorení prvej sovietskej vlády — Rady ľudových komisiárov na čele s V. I. Leninom a dekrét o mieri a pôde,
 8.XI.1921 — v Dolnom Kubine zomrel najväčší slovenský básnik Pavol Országh-Hviezdoslav (nar. 2.II.1849),
 8.XI.1942 — Ľudová garda (GL) uvoľnila 500 zajatcov z hitlerovského tábora v Janiszewie,
 9.XI.1851 — narodil sa Waclaw Nalkowski, významný poľský vedec, geograf, pedagóg a publicista (um. 29.I.1911),
 10.XI.1945 — bola založená Svetová federácia mládeže,
 11.XI.1821 — narodil sa Fiodor Michajlovič Dostojevskij, svetoznámý významný ruský realistický spisovateľ a mysliteľ (um. 9.II.1881),
 11.XI.1918 — zakončenie prvej svetovej vojny,
 11.-16.XI.1968 — V. zjazd PZRS,
 11.XI. — štátny sviatok Švédskia,
 12.XI.1836 — narodil sa Jaroslaw Dąbrowski, účastník januárového povstania, hlavný veliteľ vojsk Parízskej komunity (zahynul na batériade v Paríži 23.V.1871),
 12.XI.1866 — narodil sa Sun Jat-sen, významný čínsky revolučný demokrat a vodca čínskej revolúcie v r. 1911-1912, prezident čínskej republiky (um. 12.III.1925),
 13.XI.1635 — bola otvorená Trnavská univerzita,
 13.XI.1670 — zomrel Jan Amos Komenský, slávny český a svetový humanistickej pedagóg (nar. 28.III.1592),
 15.XI.1916 — zomrel Henryk Sienkiewicz, významný poľský realistický spisovateľ, novela a publicista, nositeľ Nobelovej ceny (um. 5.V.1846),
 15.XI. — Štátny sviatok Belgicka,
 16.XI.1806 — narodil sa Karol Kuzmány, slovenský básnik, národný buditeľ (um. 13.VIII.1866),
 16.XI.1917 — Sovietska vláda uznaala právo národov na sebáurenie,
 16.XI.1941 — začala bitka o Moskvu,
 17.XI.1516 — narodil sa Klemens Janicki, významný básnik poľskej renesancie (um. I.1543),
 17.XI.1869 — bol otvorený Suezský prieplav,
 19.XI.1711 — narodil sa Michail Vasilevič Lomonosov, významný ruský prírodovedec, zakladateľ prvej ruskéj univerzity (um. 15.IV.1765),
 19.XI.1841 — narodil sa Andrej Kmet, významný slovenský etnograf, archeológ a botanik iniciátor zriadenia Slovenského národného múzea (um. 16.II.1908),
 19.XI.1942 — začiatok sovietskej ofenzívy pri Stalingrade (dnes Volgograd) deň sovietskych delostrelcov,
 19.XI.1969 — Apollo-12 pristal na Mesiaci,
 22.XI.1950 — vznikla Svetová rada mieru,
 22.XI.1963 — bol zastrelený J. F. Kennedy, president USA v rokoch 1961-1963,
 23.XI.1856 — narodil sa Pavol Kokeš-Kýčerský, slovenský ľudový básnik (um. 30.III.1933),
 23.XI.1896 — narodil sa Klement Gottwald, prvý robotnícky prezident CSR, predsedza KSC, (um. 14.III.1953),
 23.XI.1871 — narodil sa Štefan Banič, slovenský vynálezca a konštruktér leteckého padáka (um. 2.I.1941),
 24.XI.1571 — zomrel Ján Blahoslav, významný český humanistickej spisovateľ a jazykovedec, českobratislavský biskup (nar. 20.II.1523),
 25.XI.1859 — narodil sa Ludvík Svoboda, armádný generál, veliteľ československých jednotiek v ZSSR počas druhej svetovej vojny, hrdina ČSSR a ZSSR, prezident ČSSR,
 25.XI.1951 — bola v Bratislave založená Slovenská národná galéria,
 26.XI.1855 — umrel Adam Mickiewicz, najväčší poľský básnik (nar. 24.XII.1798),
 26.XI.1924 — veľký ľudový churul vyhlásil Mongolskú ľudovú republiku,
 27.XI.1331 — víťazstvo kráľa Władysława Łokietka nad križiackými vojskami v bitke pri Płowcach,
 27.XI.1949 — vznik Zjednotenej ľudovej strany,
 28.XI.1820 — narodil sa Fridrich Engels, klasik marxizmu, spolupracovník Marxia a spoluzałożateľ vedeckej socializmu a komunizmu (u. 5.VIII.1885),
 28.XI.1871 — narodil sa Andrzej Strug (vl. menom Tadeusz Gałecki) poľský spisovateľ a socialistický činiteľ (um. 1937),
 28.XI.1881 — narodil sa Stefan Zweig, nemecký pokrovový spisovateľ (um. 22.II.1942),
 28.XI.1942 — vo Varšave padol od výstrelu atentátnika Marcelli Nowotko (ps. Marian, Stary), prvý tajomník UV PRS (nar. 8.VIII.1893),
 28.XI.1943 — začala sa v Teheráne konferencia troch veľmoci za účasti J. V. Stalina, F. D. Roosevelta a W. Churchilla,
 29.XI.1830 — vo Varšave vypuklo národnoslobodecké Novembrové povstanie,
 29.XI.1944 — Albansko bolo oslobođeno od fašistických okupantov, štátny sviatok AER,
 29.XI.1945 — bola vyhlásená Federatívna socialistická republika Juhoslávie, štátny sviatok Juhoslávie,
 30.XI.1492 — akcia GL na Komunálnu sporiteľňu vo Varšave.

Súdruh A. Viďa v rozhovore s členmi divadelného krúžku pri MS KSČaS v Nedeci, ktorý viedie kr. Z. Bogačíková

NAŠE PROBLÉMY –

NAŠA ORAVSKÁ ŠPECIFIKA

Súdr. Mgr. JERZY JANAS, riaditeľ lýcea s poľským a slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke na Orave (okr. Nowy Targ) zastáva funkciu tajomníka oboečného výboru PZRS. OV PZRS v Jablonke vede stranickú prácu 6 základných stranických organizácií (z toho tri dedinské), ktoré celkovo združujú 120 členov. O tri dni po našom stretnutí, budú sa tunu konáť voľby delegátov na okresnú konferenciu PZRS.

V tomto ovzduši intenzívnej stranickej činnosti kladiame tajomníkovi OV PZRS v Jablonke súdr. Mgr. Jerzym Janasiemu niekoľko otázok.

ZIVOT: Čím sa naposledy zaoberá OV PZRS v Jablonke?

J. JANAS: V poslednom čase zaoberali sme sa komplexne pomerne širokou problematikou, týkajúcou sa predovšetkým Oravy. Prerokovali sme už terajší stav a perspektív takých oblastí ako poľnohospodárstvo, zdravotníctvo, obchod, osvetu. Preanalyzovali sme aj činnosť administratívnu v našej oblasti. Keď rozoberame nejaký úsek nášho hospodárskeho alebo spoločenského života robíme to spolu s tými, ktorí sa touto problematikou zaoberajú, bez ohľadu na ich stranickú príslušnosť. Keď sme analyzovali otázky týkajúce sa poľnohospodárstva, ktoré je základom existencie v našej oblasti, pozvali sme na naše zasadanie zástupcov poľnohospodárskej služby, popredných roľníkov, oboečného družstva GS, zverolekárskej a zootechnickej služby, roľníckych krúžkov a pod. Ide nám o to, aby sa „všetky kolieska poľnohospodárskeho mechanizmu“ tak nejak zabehalo počas diskusie, ktorej cieľom je súčinnosť pri realizácii úloh vytýčených na tomto úseku našou stranou a ZIS.

ZIVOT: Keď sme už pri otázkach poľnohospodárstva, mohli by ste nám v tejto súvislosti niečo povedať?

J. JANAS: Všeobecne známe zmeny v poľnohospodárskej politike mali mobilizačný vplyv na

roľníkov a výsledky zároveň uskutočnených zmien ako aj zmien, ku ktorým dojde v najbližšej budúcnosti, sú už viditeľné. U nás sa stav dobytku zvýšil o 15%, čiže asi o 500 kusov a má naďalej stúpajúcu tendenciu. Keď uvádzime, že naša oblasť je základnou pre výrobu hovädzieho mäsa a mlieka, tak tieto údaje svedčia o správnom smere rozvoja. Naše roľnícke inštitúcie pracujú spravidla dobre. Preto dôležitým činiteľom pre ďalší rozvoj poľnohospodárstva bude zlepšenie zásobovania vidieka. Na Orave ešte badá cítelný nedostatok stavebných materiálov, náhradných súčiastok pre poľnohospodárske stroje, nedostatok niektorých strojov prispôsobených pre prácu v horškých podmienkach a nedostatočné zázemie v podoobe poľnohospodárských investícii. Naše závery v rámci diskusie o smerniciach strany budú obsahovať konkrétné postuláty v tomto smere. Bude to iba dokumentovaný zoznam potrieb, pretože nemáme vplyv na vyriešenie týchto otázok v rámci našej oblasti alebo okresu.

ZIVOT: Prostredie, v ktorom pôsobíte odlišuje sa — ako je známe — od iných oblastí krajiny. Vedľa seba žijú a pracujú Slováci a Poliaci. Okrem toho pôsobí tu aj Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov, ktorej oravský obvod má svoje sídlo práve v Jablonke. Ako hodnotíte jej prácu?

J. JANAS: Je to organizácia pružná a silná, ktorá prináša veľa dobrého pre túto oblasť. Presvedčila ma o tom trebars posledná obvodná schôdza KSČaS, na ktorú ma pozvali. Priháľali tam o. i. zjazdový záväzok. O vlastných a spoločných otázkach diskutovali smelo, kriticky a tvorivo. Existencia národnostnej skupiny v tejto oblasti určuje specifiku našej stranickej práce. Nemusíme vari dopĺňovať, že KSČaS môže vždy počítať s našou podporou vo všetkých svojich iniciatívach. Veľkú úlohu v aktivizácii Oravy zohráva váš časopis ŽIVOT, predovšetkým preto, že na jednej strane plne odzrkadluje obsah života tejto oblasti a na druhej povzbudzuje k iniciatíve jej obyvateľov. Pozorne sledujeme každý mesiac obsah ŽIVOTA, ako nakoniec skoro všetci obyvatelia Oravy, čiže vaši čitateľia.

ZIVOT: Ďakujeme vám súdruhu tajomník za rozhovor a za priaznivé hodnotenie nášho časopisu.

Rozprával: MARIAN KAŠKIEWICZ

Dnes už vieme, že tieto stĺpy budú impozantné; že medzi nimi je nová huta sedemdesiatych rokov zvaná Centrum, že sú medzi nimi také investície, ako regulácia Visly alebo sieť autostrád vinúca sa po celom Poľsku.

Program 6. zjazdu strany je programom, v ktorom sa mestia ambicie mladého pokolenia a v ktorom — v priebehu realizácie — budú stále rast požiadavky na vysoké kvalifikácie, vedomosti a iniciatívy. S takym vedomím štart do dospeľého života je ľahší ako kedykoľvek predtým. A tento štart určuje aj doterajší rozvoj osvety, aj lepšie pracovné podmienky, aj plánovaný rast životnej úrovne, aj predpokladané skrakovanie pracovného času v budúcnosti. Avšak nezabúdajme, že pojemy „ľahší štart“ vôbec neznamenajú „ľahký štart“, ani štart podobný životnému štartu ľudí starších o desať alebo pätnásť rokov. Predzajazdová diskusia ukázala, že strana to chápe tak, ako chápe aj iné prirodzené snahy mládeži. „Prídreným právom mladého pokolenia je očakávanie lepších podmienok a životných šancí, ako mali ich predchodcovia — čítili sme v smerniciach — a jeho povinnosťou aktívny, tvorivý podiel na socialistickej rozvoji krajiny, spoluzodpovednosť za osudy vlasti a za budúenosť národa, úcta za boj, výsledky a skúsenosti staršieho pokolenia.“

Nikdy predtým program strany nevychádzal tak daleko oproti osobným a životným potrebám pracujúcich, v tom aj potrebám, ktoré sa predovšetkým prejavujú v mladom veku. Predtým tieto potreby boli skryté pod všeobecnou formuláciou o fažkostach životného a pracovného štartu. V no-

vom programe strany boli tieto pojmy dôkladne analýzované nielen z hľadiska potrieb celej spoločnosti, ale aj ľudských potrieb, ktoré sú najdôležitejšie.

Na pozadí energickej činnosti strany smerujúcej k rýchlemu zlepšeniu existenčných, sociálnych a kultúrnych životných podmienok, mimoriadny význam, najmä pre mladých má pôsobnosť pre vyriešenie ľahkej bytovej otázky. Skoro štyridsať percent mladománselov po dlhe obdobie nemá vlastný domov a spravidla býva s rodičmi. Preto neprekvaňuje, že túzia po vlastnom byte, veď v tomto byte trávime skoro polovicu života. Na základe výskumov sociológov konštatuju, že u nás starosť o vlastný byt začína sa prejavovať u mladých ľudí v dvadsiatom tretom roku života a kulminačný bod dosahuje v dvadsiatom piatom roku. Strana vytýčuje spoločenské ciele musí o týchto otázkach myslieť oveľa skôr, a aj od mladéži má právo žiadať, aby sa skôr s nou delila touto starosťou a skôr ju prejavila v konkrétnej činnosti. V tom má svoj pôvod aj podpora pre patronáty, ktoré prevzali mládežnicke organizácie nad stavebnictvom.

Formujúci sa program strany je výsledkom takej širokej diskusie obrovskej masy strážnikov a nestraníkov, aká v takej miere doteraz ešte neexistovala. V priebehu tejto diskusie boli zobraňané dosiahnutie určených cieľov. S plným vedomím, pevne a dôrazne postavili na mládež. To zaväzuje.

M. J.



V SÚMRAKU ZAŠLÝCH ČIAS



Banská Štiavnica, Nový zámok (1564)

Jedným z najstarších a najznamenitejších miest Slovenska je banícka Banská Štiavnica, ktorá rozhodne patrí aj medzi historicky najzaujímaviešie mestá strednej Európy. Nádherná príroda sopečných štiavnických vrchov, 22 prekrásnych jazier, slávna a pozoruhodná minulosť mesta, niekdajšieho centra svetového pokroku baníctva, najhodnotnejšie kultúrne pamiatky slovenského národa, múzea, botanická záhrada s asi 240 druhmi stromov a krov z rôznych končín sveta, príťahujú sem po celý rok návštěvníkov z domova a cudziny.

PRADÁVNE KAPITOLY

Banská Štiavnica má obdivuhodnú polohu a zvláštny architektonický charakter. Ulice a uličky, s domami skoro malebnými na seba, vedú do vysokých sopečných kopcov. Počiatky mesta nie sú známe, ale je isté, že patrí k najstarším na Slovensku. Podľa historikov na tomto území sa ešte pred našim letopočtom dočaslo zlato i striebro a razili mince.

Najstarší písomný doklad o Banskej Štiavniči je z r. 1156 a hovorí o baníctve, s ktorým osada a potom mesto rásťlo, prežívalo doby slávne, ale i ťažké a chmúrne. Prvé zmienky o samotnom meste sú z r. 1217. Roku 1230 dominikáni tu založili svoj kláštor. Ale archeologické náleziská predmetov z doby kamenej a bronzovej dokazujú, že prvá osada, ktorá tu existovala bola nepochybne oveľa staršia. Nálezy rôznych predmetov Keltov potvrdzujú meno historikov, ktorí tvrdia, že na výšine v severozápadnej časti dnešnej Štiavnice, nazývanej Starým mestom, stál už pred historickým sfahovaním národnov mohutný hrad Keltov. Tito mali vysokú postavu, svetlú pokožku, červenkasté vlasy a modré oči. Zaobrali sa rolníctvom a

chovom dobytka, mali vyspelú organizáciu výroby, zdokonalili baníctvo a hutníctvo, zaviedli hrnčiarisku kruh, železnú radlicu, kosák, kosu, rotačný kamenný mlynček. Pestovali drobné umelécké remeslá a mali rozvetvený obchod. Keltovi neskôr sú podmanili Kvádi a použili ich ako otrokov na prácu v baniach. Až rímska ríša nezamechala Štiavnicu bez dôkazov svojej existencie. Potvrdzujú to nálezy rímskych mincí.

Ked' prvá Slovania, predkovia dnešných Slovákov, obsadili územie Slovenska, je pravdepodobne, že našli tu už kvintúcu banskú osadu, ktorú potom pomenovali podľa nedalekého potoka Štiavnicou.

ZLATÉ a STRIEBORNÉ BANE

Povesť hovorí, že raz jeden pastier zbadal pri skale jašteričku, ktorá mala celý chrabatík poprášený zlatom. Odvalil skalu a pod ňou našiel kus zlata. Vtedy vraj vzniklo v Štiavnici baníctvo. Postupne rudné ťažisko striebra a zlata umožnilo prudký rozvoj baníctva, hutníctva a remesiel. Podľa starých uhorských historikov už v 13. storočí stadiaľ pochádzalo približne 15% svetovej ťažby striebra a až do objavenia bohatých nálezisk v Amerike, bolo Uhorsko najproduktívnejšou krajinou v ťažbe drahých a farebných kovov. Tažba sa sústredovala v siedmich hlavných stredoslovenských mestách. Okrem Štiavnice, v Kremnici, Bystrici, Liptovskej, Novej Bani a v Pukanci.

Ked' slovenské baníctvo bolo jednou z najdôležitejších opôr kráľovskej moci v Uhorsku, preto aby zvýšiť výnosy bol podporovaný príliv baniakov aj z Tyrolska. Mnohí z nich sa osadili aj v Štiavnici. Banícke privilegia a povýšenie Banskej Štiavnice r. 1245 na slobodné kráľovské mesto, prinieslo obdobie rozkvetu. O vysokej úrovni baníctva na Slovensku už v 15. stor. svedčí skutočnosť, že mnohí baniči, ktorých r. 1452 povolal anglický kráľ Henrich VI. aby oživiť banskú výrobu v Anglicku, boli aj baniči zo Slovenska. Aj moskovské knieža Vasiljevič Ivan III., keď potreboval bani-

kov a odborníkov na liatie diel, požiadal o to uhorského kráľa Mateja.

18. storočie bolo pre Štiavnicu, a celé uhorské baníctvo najslávnejším obdobím v dejinách. V Štiavnici v 40 baniach pracovalo vyše 8 tis. banikov, ktorí ročne ťažili okolo 300 kg zlata a vyše 14 000 kg striebra. Stúpa aj počet obyvateľstva na okolo 24 000 osôb. Štiavnicu sa stáva tretím mestom Uhorska a prvým medzi spomenutými siedmimi banskými mestami. Banská Štiavnicu sa stala najznamennejším banským centrom strednej Európy.

V Štiavnici v týchto časoch zaviedli modernú banskú a hutnícku techniku, ktorá sa potom veľmi rýchlo šírila do sveta. Tu už 8. februára 1627 ako prvý na svete použili pušný prach na razenie chodieb. Tu zaniká v baniach vodné koleso — predchodca parných strojov a turbín. Nové Štiavnické banské stroje a zariadenia sa potom začali používať na celom svete. Sú to v tom čase najefektívnejšie a najhospodárnejšie stroje. Ako prví zaviedli v Štiavnici do bani aj kolajovú dopravu.

Nemenej známa bola aj banícka stredná škola povýšená dekrétom dvorskej komory vo Viedni 13. júna 1763 na vysokú technickú školu. Prvý prednášky začali sa 1. septembra 1764. Neskôr školu nazvali Banskou akadémiou. Bola to prvá vysoká technická kola na svete a jej knižnica obsahovala 16.000 zväzkov. Druhá vysoká škola tohto typu — známa akadémia vo Freibergu v Sasku bola založená o rok neskôr podľa banskostriavnického vzoru. Roku 1807 pribudla k banskej akadémii aj lesnická akadémia. Na akadémii prednášali vynikajúci, svetoznámi odborníci. Vychovávala nielen domáčich odborníkov, ale aj z mnohých európskych krajín, ba dokonca zo Severnej a Južnej Ameriky, Ázie a z Čínskeho východu. Azda najväčším uznaním vysokej úrovne výučby a dobrých výsledkov práce akadémie bolo vyhlásenie známeho francúzskeho chemika Foureroya vo francúzskom konvente r. 1794, v ktorom vysoko vyzdvihnuté vyučovacie metódy banskostriavnickej banskej akadémie vo vyučovaní chémie a fyziky a navrhlo zavedenie



Banská Štiavnica

PRE L'UDI A NIE PRE PROTOKOLY

MICHAL NEUPAUER z Nedece na Spiši (okr. Nowy Targ) je členom strany od roku 1961. Zastáva funkciu predsedu miestnej skupiny KSČaS. Je rolníkom. Počas nášho rozboru spomína predovšetkým otázky týkajúce sa našej organizácie.

— Ako rolník chápem terajšie podeľenstvové a predjazdové obdobie ako obdobie zavádzania poriadkov a to generálnych. Treba ich robiť vše, nič nesmie zostať „sväté“. Ale predovšetkým treba ich robiť na vlastnom dvore. Máme na mysli našu organizáciu KSČaS. Ako to vlastne je často si kladiem otázku — že obdržiavame od štátu veľké finančné prostriedky, a miestna skupina, akú napr. ja vedia, už od rokov nemá k dispozícii tieto prostriedky?

Myslite vari, že ich obdržiavame v podobe kultúrneho náradia a zariadenia. Poznám sice prípady, nakoniec zriedkavé, že miestne skupiny KSČaS na Spiši obdržali kroje, nástroje a pod. ako napr. Jurkov alebo Kacvin. Ale sú to výnimky a je to málo v pomere k potrebám a nesmierne málo v porovnaní s prostriedkami aké Spoločnosť má k dispozícii. Nevyznám sa na finančnej politike nášho UV a nemám v úmysle ani narie-

kať kvôli samému nariekaniu. Ale zdá sa mi, že situácia v akej sa nachádza naša miestna skupina KSČaS v Nedeci a iné miestne skupiny je nenormálna.

Konkretné hovoriac, na jar toho roku naša miestna skupina KSČaS spolu s tunajším MNV podujala sa zorganizovať pre mládež klubovňu v budeve starej školy. MNV teda poskytol miestnosť a prisľubil pomoc v jej vykurovaní, zase mládež sa zaviazala svojpomocne vymaľovať túto miestnosť a vôbec priviesť ju do poriadku. Predstaviteľia UV prítomní na tejto schôdzi sa zaviazali podpísť patričnú zmluvu s MNV o využívaní sály, kúpiť materiál potrebný pre jej opravu a vybaviť túto našu klubovňu najnutejším zariadením (stoly, stoličky). Nás ŽIVOT napísal o tom, ako o peknnej iniciatíve. A dalej? Dalej nič!!! Všetko ostalo po starom... Miestnosť je nadálej špinavá a prázdna, mládež nacvičuje hry po rôznych kútoch a iba kdesi v aktách UV leží radosný protokol o tejto veci. Asi ma nepresvedčíte, že pre tento cieľ nemožno najsi v našom rozpočte niekoľko tisíc zlottedých. Povedzte, ako v takých podmienkach pôsobí, ako pracovať?

A to by bol môj hlas v predjazdovej diskusii, hlas vyzývajúci k zavádzaniu poriadkov predovšetkým na vlastnom dvore. Lebo slovo musí byť slovom, práca — prácou, záväzok voči ľuďom — svätoštosou. Inač nedospejeme k ničomu. MB

ZVÝŠIŤ PRÁVOMOC RICHŤÁROV

Súd. EUGENIUSZ ŚMIECH je prednámym mestom Oravy, hoci na tomto mieste iné MNV. Skôr ako začal pracovať MI vedúcom miestneho hostince GS. Pozudil sa pod vedením E. Śmiecha sa zmenil a konečne v ňom podávajú tradičné obľúbené. Cenia si tieto zmeny miestneho obľúbeného. Škoda však, že hostinec je malý.

— Starosti máme viac, nielen s tým, hovorí súd. E. Śmiech. — Ked' však ho o hostinci tak súrne potrebujeme hrať by do istej miery nahradila hostinec a musíme dokončiť stavbu obecného domu. Ke tomu nám však chybí potrebný. Musíme vybudovať aj učiteľský dom a stredisko. Tieto dva objekty budeme rámci svojpopomocných prác. S pekninou vysiel oravský Obvodný výbor až do konca, keď v rámci záväzkov na počest jeho založenia pomôcť pri výstavbe tohto zároveň zámerného disku.

— V poslednom čase sa veľa hovorí o štýle práce administratívnej. Ako sú predstavujete vy — ako sa to hovorí, „náčelník“ predsedu MNV v Jablonke?

podobného vyučovacieho systému v novozaloženej parížskej polytechnike. Roku 1919 odzneli na Štiavnickej škole posledné prednášky. Akadémie totiž prenesli do Šopronu v Maďarsku.

SKVOSTY ARCHITEKTÚRY a UMEMA

Prosperita baní priniesla Štiavnicu rad vynikajúcich architektonických klenotov a umeleckých diel. Zachovalo sa dodnes hodne pamiatok románskeho umenia, gotiky, renesancie, baroka a empíru. Kostol sv. Kataríny z r. 1491 a P. Márie Snežnej z r. 1512, kaplnka sv. Alžbety zo 14. storočia prestavaná r. 1512 na mestskú bránu, radnica z 15. storočia, meštianske domy, Kalvária nad mestom z r. 1751, najkrajšie a najmohutnejšie v strednej Európe dvestoročné súsošie — Trojičný stĺp, potom fresky, reliéfy, portály, známa banická Klopačka, ale i najstaršia mestská pečať z r. 1275 s banickými motívmi a ďalšie pozoruhodné objekty.

Ale história Štiavnice učí, že nie všetci Štiavničania mali na ružiach ustlané. Nie pre všetkých bolo bohatstvo mesta, v ktorom len v sedemnásom storočí bolo okolo štyridsať banických revolt proti vykorisťovaniu robotníkov majiteľmi baní a závodov. Veľmi zaujímavá je aj správa z r. 1525, ktorá hovorí o neslýchanej veci, o štrajku baníkov, ktorý sa premenil na ozbrojené povstanie celého stredného Slovenska. Boje trvali až do druhej polovice roku 1526. Vedľa Banskej Bystrice Štiavnica patrila medzi hlavné centrá povstania. Keďže vtedajší majitelia baní a ich správci zaobchádzali s baníkmi neludsky, zle ich platili

a využívali, baníci a začali štrajk. Bol to jeden z prvých štrajkov na Slovensku. Keď sa mestu nepodarilo štrajk potlačiť, zakročil sám kráľ. Baníci si jednako vybojovali neveľké zvýšenie miezd.

ŠTIAVNICKÉ HRADY

Pre Slovensko jedným z najfajších bol obdobie tureckých vojen a vpádov v 16. a 17. storočí, ktoré ako vieme ohrozovali aj Poľsko. Po tragickej bitke s Turkami pri Moháči r. 1526, v ktorej zahynul aj sám kráľ Ludovít II., Turci zaplavili celú krajinu. Za niekoľko rokov zmocnili sa celého Maďarska. Uhorské kráľovstvo bolo obmedzené iba na územie dnešného Slovenska a úzky pás Zadunajska. Slovensko sa stalo pohraničnou čiarou tureckého zásahu na polodruhu storočia. Po celý tento čas na slovenské územie vnikali turecké vojská, ktoré pustošili a páli mestá a dediny, brali ľudí do zajatia. Krajinu ničili aj protiturecké boje, ktoré s napäťom sledovala celá vtedajšia Európa. Koniec tureckej nadvlády prinieslo víťazstvo pri Viedni, v ktorom hlavnú úlohu zohrali poľskí rytieri kráľa Jana III. Sobieskeho. Týmto sa začala séria tureckých porážok a postupná strata všetkých ich oporných bodov.

V dôsledku tureckého prenikania z uhorských nižín na sever, v Banskej Štiavnici bola reorganizovaná obrana, každý kto len mohol snažiť sa ujsť pred nebezpečím. Tak ušli do svojej starej vlasti aj bohatí nemeckí občania Štiavnice. Ostatné obyvateľstvo mesta požiadalo panovníka Ferdinanda, aby im pomohol pri opevnení mesta. Keď však pomoc neprichádzala, mestská rada sa uznesla, že si mesto sama opevnia a vybudujú novú pevnosť.

Sústredili sa na bazilike z prvej polovice 13. storočia, ktorú prestavali v rokoch 1546 — 1559, na strážnu a obrannú pevnosť, nazývanou Starým hradom. Zároveň opevnili mestské hradby a brány. Pozoruhodné boli aj nápisy na delach z týchto čias: „Uliali nás pre bezpečnosť Štiavnice, koho trafime, ten sa viač nesmeje!“. Z tohto obdobia pochádza dnešná podoba Starého hradu. Dnes je tu historický archív a vlastivedné múzeum.

Na protiľahlej strane mesta, smerom na juhovýchod, postavili v rokoch 1554 — 1571 mohutnú renesančnú pevnosť — Nový hrad, nazývaný tiež panenský alebo Dievčenský hrad.

Obidva hrady patria k cenným historickým pamiatkam Štiavnice, s ktorou tvorili jeden celok a spoločne znášali slasti i strasti mnohých storočí. Podobne ako iné hrady, majú svoje zaprášené povesti, ktoré podľa knihy Slovenské hradby od L. Janotu porozprávame v decembrovom čísle. Tažko povedať či takto opevnené mesto by odolalo tureckému návalu. K Štiavnici sa nikdy nedostali, aj keď často boli veľmi blízko a vyplienili celé široké okolie.

„...CHLEBÍK UŽ ŠIEL SPAT“

Štiavnické zlaté časy sa minuli. Zapadla sláva mesta. Bane drahých a farebných kovov sa postupne takmer úplne vyčerpali. Napriek snahám vynikajúcich domáciach a zahraničných odborníkov, fažba silne poklesla. V minulom storočí začínajú vznikať iné náhradné závody, ale jednako nezamedzili postupný úpadok mesta. Drobný slovenský kapitál sa nemohol uplatniť. Tiché boli ulice mesta, ktorému definitívne odobrali aj to, čo mal a najcennejšie — akadémii. Banská Štiavnica, kedyž stredisko baníctva a svetového technického pokroku sa ocitla na úrovni provinčného mesta.

Situácia sa nezmenila ani po vzniku prvej Československej republiky. Hospodárska stagnácia, kríza a slabost premyslu sa prejavili aj v Štiavnici. Stále viac ľudí odchádzala z mesta za prácou. Matky po večeroch ukládali deti k spánku so slovami: „Rýchlo zavrieť očka, chlebík už řiel spať“.



Banská Štiavnica, hrad (XIII. a XVI. stor.)

K NOVÉMU ŽIVOTU

Sitno, najvyšší vrch Štiavnického pohoria (1011 m), je opradené povesťami, ktoré hovoria, že je v ňom ukryté vojsko, pripravené na obranu národa. V marci r. 1945 od Krupinskej vrchoviny a Štiavnických hôr, slobodu Banskej Štiavnici priniesli jednotky Sovietskej armády a rumunských vojsk. V bojoch o Štiavnicu sa vyznamenala aj tunajšia partizánska skupina Ladislava Exnara, prvá na Strednom Slovensku. Počas bojov o mesto sovietske jednotky tajne prešli podzemnými banskymi chodbami a skrytými cestami do tyla okupačných vojsk. Útok sa podaril a urýchli oslobodenie Štiavnice. 20 sáv zo 124 diel oslávilo v Moskve oslobodenie Banskej Štiavnice.

Ďalším dôležitým medzníkom pre Štiavnicu bola stavba novej železničnej Trate mládeže — z Hromskej Dubravy do Štiavnice v r. 1948. Stavalo ju 47 tisíc slovenskej a českej mládeže, počas dovoleniek a prázdnin ktoré pomáhali aj mladí z Poľska, Maďarska, Francúzska, Nórsku, Bulharska, Rakúska, Indie a Anglicka.

Po všetkých rokoch od oslobodenia mesto sa zo všetkých strán priediera k novému životu. Vďaka miliónovým investíciam rozšírili a zmodernizovali prevádzku v baniach, v textilnom závode a tabákovej továrnii. Vznikli nové byty, športový štadión a kúpele. Podnikajú sa kroky na záchranu národných kultúrnych pamiatok. Ale potreby mesta sú stále veľké. S pomocou prišla vláda SSR, ktorá zaradila Štiavnicu medzi tri mestá (k Bardejovu a Levoči), chránené pamiatkovým právom. Predvídadajú sa širšie reštauračné práce, najmä cenných budov na Trojičnom námestí, jedinečného jadra stredovekého mesta, z ktorého celé Slovensko môže čerpať, ako zo zdroja svojej národnej histórie. Keďže Banska Štiavnica vo vývoji banskej techniky a vedy zohrala mimoriadne významnú úlohu, je prirodzené, že tu sa nachádza Slovenské banské múzeum s celoslovenskou pôsobnosťou. Múzeum okrem iných expozícií buduje aj jedinečný unikát — banské múzeum v prírode, ktoré tvorí povrchová a podzemná časť. Plánuje sa aj výstavbu parku a turistického centra.

ADAM ADAMEC

AKORDY SÚČASNOSTI

Súdruhovia Nowakowski a Jakubiszyn sú inštruktori Okresného výboru PZRS v Novom Targu. V súčasnosti sú to veľmi zamestnaní ľudia, ktorí „držia ruku na pulze“ predzajzdových príprav: schôdzki, diskusie, návrhov a uznámení stranických organizácií na Spiši a Orave. Lebo týmito oblasťami sa zaoberajú z hľadiska okresnej stranicej organizácie. V priebehu 18 dní októbra bude sa v celom okrese konať až 300 schôdzok pred okresnou konferenciou, ktorej termín určili na 22.10.1971. Času je málo, úloh veľa. Práve preto aj náš rozhovor je snaď chaoticky z hľadiska zoradenia problémov týchto oblastí. Hovoríme o tom, o onom a ešte o inom. Na pozadí tohto rozhovoru, sa zrodili tieto naše poznámky, v súčasnosti veľmi aktuálne, hoci plne nevyčerpávajú problematiku.

* * *

Inštruktori sú bezprostrednými spojkami medzi konkrétnymi členmi strany a okresnou stranickou inštanciou. Stýkajú sa často s ľuďmi „nasakujú“ ich otázkami, ktoré sa im zdajú byť ako ich vlastné. A tak je vždy, keď inštruktor OV je angažovaný činiteľom a nie iba zberateľom protokolov a údajov. Z rozhovoru vyplýva, že súdruhovia Nowakowski a Jakubiszyn zosobňujú v sebe jednu aj druhu črtu. Jedným dychom uvádzajú počet MV a základných stranických organizácií, charakterizujú ich aktivity, predstavujú profily konkrétnych činiteľov. To je práve tá formálna stránka. Ale inštruktori skutočne ožívajú iba vtedy, keď sa pytame o širšie problémy a otázky týchto oblastí.

Ostatne sú to otázky a problémy, o ktorých nás časopis veľakrát písal. Vyplývajú, žiaľ, z veľkých potrieb týchto oblastí, z túžieb obyvateľov Spiša a Oravy, aby tieto potreby premenili na činy, vyplývajú aj z porovnania s inými oblasťami. Hoci človek dobré to všetko pozná, ale keď počíta s požiadavkach v oblasti škôl, ciest, zásobovania, turistickej siete atď., atď., na um sa tisnú myšlienky, akú nesmierne tažkú úlohu má politický inštruktor. Je on, používajúc snáď nie najvystížnejšie porovnanie „štítom a špongiou“ okresného výboru strany. A život tohto služobne najnižšieho pracovníka stranického aparátu nie je veru ľahký. Musí ako špongia pohlcovať všetky ľudské záležitosti, problémy jednotlivcov a postuláty väčších kolektívov a mnohé z nich, z takých alebo iných príčin odrážať späť ako štítom s onými tažkými slovami: nemôžeme vybaviť, pomôcť. Stáva sa, že niekedy podáva zdôvodnenia, ktorým často ani on sám neverí.

Stranici a nestraniči si cenia angažovaných inštruktorov. Predovšetkým asi preto, že svojimi častnými stykmi s ľuďmi, s problémami daného územia sú vlastne jednými z nich. Sú iniciátormi a inšpirátormi, prijímajú rôzne otázky, ako dobré nahranú loput. A že ten ich ďalší „odkop“ nepriprináša vždy kladné rozhodnutia, to je už vec, na ktorú si zvykli, hoci ich to znepokojuje a nútí k teoretickým uváham.

Samozrejme na Spiši a Orave mnohé hospodárske a spoločenské otázky boli už vybavené. Na všetkých sa aktívne podieľala strana, to znamená členovia, aktivisti, inštruktori, tajomníci. Kvôli

(POKRAČOVANIE NA 10. STR.)

Podľa mňa — hovorí súdr. Šmech — najdôležitejšie je kontakt s občanom. K tomu však treba odstrániť byrokraciu, čo predovšetkým znamená zjednodušiť akúkoľvek administratívnu činnosť. Zároveň dôležité je aj to, aby administratívne orgány boli pre občana prístupné, vedľ sú povolenie preto, aby slúžili občanovi a nie naopak. Tak napr. v lete mám v úmysle stáť „na poste“ už od 5 hod. rano, ako aj neskoro večer. Vedľ v období najfajších poľnohospodárskych prác treba roľníkom umožniť styky s MNV každý deň a nie kedy dokonca aj v nedeľu. Zároveň treba zvýšiť právomoc richtárov. Tažko je o tom hovoriť podrobne už teraz, ale som presvedčený, že keby takí aktívni richtári ako v Jablonke Wójt, v Chyžnom Tisočícky a v Oravke Kwiatkowski mali väčšiu právomoc mohli by ešte lepšie a učinnejšie pôsobiť v záujme občanov, ako aj administratívnych orgánov.

— A čo je dnes najdôležitejšie pre celú Oravu? — pytame sa na záver.

Samozrejme výstavba veľkého priemyselného podniku, ktorý by zamestnal nadmerné pracovné sily a mal vplyv na stabilizáciu a rozvoj oravskej oblasti. Tento návrh bol už predkladaný počas všetkých volebných kampaní. Dúfame, že v nových podeľníckových podmienkach tento postulát obyvateľstva nebude iba zaznamenaný v protokole, ale že sa ním konečne budú vážne zaoberať.

— Dakujeme vám za rozhovor a želáme v novej, dôležitej funkcií predsedu MNV v Jablonke veľa úspechov.

MK

VO VYŠNÝCH LAPŠOCH

V práci nad rozvojom našej dediny nezaháľame ani chvíľu — hovoria nám vo Vyšných Lapšoch. Práve pred niekoľkými dňami, poslednú septembrovú nedeľu, sme odovzdali do užívania pre nás veľmi dôležitú novostávbu — hasičskú remízu. Aj keď sme ju budovali až sedem rokov sme hrdí, že ju máme. Je to pomerne veľká, jednopodlažová budova. Na prizemnej je garáž, sklad a hasičská klubová miestnosť. Na prvom poschodi máme zase veľkú sálou asi 9×10 m pre porady hasičského zboru a pod. Nachádza sa tam aj päť menších izieb. Zatiaľ sú ešte nevyužité, ale sa hovorí, že v nich asi bude úradovať naš Miestny národný výbor a bude tam aj obecná knižnica.

Veru vo svojpomocných prácach nezaspávame — opakujú Vyšnolapšania, s ktorými sa rozprávame. — Nie je tomu tak dôvod, čo sme so susednou Lapsánskou vybudovali most cez potok Lapšanka, na ceste medzi našimi dedinami. A tak dnes možno už cestovať do Lapšanky aj autom, ovšem nie nákladným.

Teraz pristupujeme k riešeniu ďalšieho otázky pre našu dedinu — k zavedeniu kanalizácie, čiže odvodňujúcich priekop pozdĺž cesty. Voda pôjde rúrami. Položíme chodníky a obrubníky. Všetko budeme robíť v rámci svojpomocných prác, k tomu ešte naši občania zdarma odovzdajú istú časť svojich záhradok, kadiaľ budú viesť spomenuté chodníky.

Máme už naplánované aj ďalšie svojpomocné práce ako hrádzu na Lapšanskom potoku, ktorý preteká pozdĺž cesty a rozdeľuje našu obec na dve časti. Dve hrádzne na tomto potoku už máme, ale tretia, nová, nám umožní urobiť vodnú nádrž pre hasičské potreby na zároveň most, ktorý po nej pôjde a spoji našu dedinu. Práve takto chápeme odpoveď na výzvu obiahnutú v smerniciach na 6. jazdu PZRS, ktorých realizácia je závislá iba od práce nás všetkých, všetkých občanov našej krajiny bez žiadnych rozdielov. Ovšem — hovoria ďalej krajania — práce, ktoré sme spomínali neznamenajú, že nevidíme ďalšie potreby a nie sú konečným výsledkom našich snáh o rozvoj a úpravu Vyšných Lapšov.

— A čo je s cestou cez dedinu? — kladieme otázku. Nuž, aj tato pamiatková cesta, ako ju menujeme, sa musí zmeniť. Aj ona musí zodpovedať našim požiadavkám a dnešnej dobe.

Žiaľ, oveľa menšie úspechy máme s klubovou našej Spoločnosti. Viete — hovoria nám krajania vo Vyšných Lapšoch — že ju budovala celá dedina v rámci svojpomocných prác, ale nič sa nerozbí aby túto stavbu dokončiť. Veľkárát sme o tejto otázke hovorili na rôznych miestach a pri každej príležitosti — právom sa sťažujú členovia našej Spoločnosti z

Vyšných Lapšov. Mnohokrát písal o tom Život, ale právna situácia, to znamená vybavenie vlastníctva v prospech našej miestnej skupiny, nádolej stojí v mŕtviom bode. Koľkože už bolo slubov, že táto otázka bude vyriesená a konečne začnú ďalšie stavebné práce. Aj na okrese nám slúbili finančnú pomoc. No sfuby ostali len slubmi. A skôda, lebo stavba sa náčí. Susedný pozemok, ktorý sme prikúpili, a na ktorom už mohla stať ďalšia časť našej klubovne, je stále nevyužitý. Ale najhľavnejšie je to, že nevyužitá je energia a angažovanosť našich krajanov, neprináša výsledky, ktoré by mohla priniesť. Na tomto mieste žiadalo by sa poškapat Ústrednému výboru KSCaS aby — ako svoj záväzok na počesť 6. jazdu strany — prijal konečné vyriešenie tejto otázky (čo na to UV KSCaS? Ale radi si vypočujeme aj hlas kultúrneho oddelenia ONV v Novom Targu — pozn. red.).

Máme aj inú ťažkosť, s ktorej riešením si sami vo Vyšných Lapšoch neporadíme. Je nôu slávna „Hamerika“ čiže nešťastná cesta smerom na Tribš a ďalej s pripojením na asfaltku do Nového Targu.

Našou prácou sme prispeli k tomu, že aj keď horkočalko, predsa k nám dochádza autobus, ale čo ďalej... Nechápeme tým povedať — hovoria Vyšnolapšania, — že je to naša sťažnosť na patričné okresné alebo vyššie inštitúcie, ktoré majú na starosti stavbu cest. Nechápeme tiež, aby tieto naše slová brali tam iba, ako dnes tak moderné požiadavky. Ale skutočne treba vziať na vedomie, že táto cesta je pre nás nevyhnutná a že ju sami nevybudujeme. Nedokážeme to ani vtedy, keby sme sa dali do práce spolu s susedným Tribšom. Nezmenimejme jamy, kamene a bla-

to na ozajstnú cestu. Preto je žiaduce, aby túto našu otázkou väzne vzali na vedomie v okrese. (Aj my si myslíme, že Okresná správa lokálnych ciest v Novom Targu by mala vziať na vedomie túto žiadosť a našim prostredníctvom odpovedať vyšnolapšanským občanom. Chápeme, že táto otázka nie je ani ľahká, ani jednoduchá najmä keď okolo jej výstavby vznikali rôzne koncepcie a pochybnosti a že rôzni okresní činitelia už rôznym spôsobom vysvetľovali túto otázku Vyšnolapšanom. A práve preto si myslíme, že terajšia odpoveď by mala byť konkrétna a reálna. — pozn. red.)

V práci našej miestnej skupiny — pokračujú krajania — máme veľa zaostalostí. Aj súbor sa nám rozpadol. To však neznamená, že nemáme ľudí, len keby sa v našej Spoločnosti namiesto rôznych nesplnených úloh robilo viacero konkrétnych práce, aby sa venovala väčšia pozornosť miestnym skupinám. Chápeme obnoviť aj tradície našich divadelných krúžkov. Je známe že ľudí a to skvelých, máme. Čo nám teda chýba? Len odborná pomoc. Máme tiež pochybnosti, či touto pomocou bude práca choreografa, ktorého naposledy zamestnáva UV, napríklad pre MS v Nedeľi. Stojí to príliš veľa, a čo je dôležité, získava na tom iba jeden divadelný krúžok a na dôvazok iba pre jednu divadelnú hru. Myslíme si, že bolo by oveľa užitočnejšie, keby sme v Spoločnosti mali takéto obetavého inštruktora, akým bol kraján Augustín Bryja, a keby pre našich vedúcich divadelných krúžkov boli organizované pravidelné kurzy a inštruktáže.

Aktivistov máme dobrých, pracujeme spoločne s Miestnym národným výborom, so všetkými organizáciami v našej dedine, žiaľ slabšia je spolupráca našej miestnej sku-

piny s Obvodným výborom, aj keď niektorí naši krajania sú jeho členmi. V našej krajskej práci nestáčia iba výročné schôdzky. Obvodný výbor a miestne skupiny si musia postaviť konkrétnu a reálne úlohy a tieto úlohy dôsledne realizovať. Ako sme už povedali — hovoria vyšnolapšanskí krajania — aj my, v našej miestnej skupine musíme si dať viac záležať na kultúrnej práci. Okrem spomenutého divadelného krúžku treba oživiť aj náš súbor. Treba plne využiť zimnú sezónu. Z jednoduchých, ale pre klubovňu veľmi dôležitých otázok sa musí vyriešiť vykurovanie. Jedne kachle nestáčia. A keď chceme, aby návštěvnosť bola naďalej taká, akú máme dnes — a tá je skutočne vysoká — cez zimu musí byť v klubovni teplo. Žiaľ zatiaľ sme nemohli kúpiť nové kachle, lebo nielen na ne, ale vôbec tento rok sme ani z Obvodného, ani z Ústredného výboru nedostali žiadné finančné prostriedky. Svetlo a televízny poplatok platí MNV. Aj keď vieme, že naša Spoločnosť je dótovaná zo štátnych fondov, my to nečítame. A ešte jedno, aj vy v Živote dobre viete, že minulú jeseň Spoločnosť pre nás organizovala eliminácie hudobných súborov, ktorých sa zúčastnila aj naša kapela (24-členná), a obsadila druhé miesto. Ale hoci odvtedy veľa vody uplynulo v našom potoku, odmenu, ktorú sme si vybojovali sme zatiaľ z UV nedostali. Veru takto v našom krajskom hnutí nemožno pracovať! Nemožno rozvíjať našu kultúrnu pracu, ani kresliť perspektívy do budúcnosti. Preto o práci v našej Spoločnosti treba pouvažovať a urobiť nápravu. To, čo v smerniciach na 6. jazdu strany čítame o úlohotach spoločenských organizácií, platí aj pre našu Spoločnosť.

A.A.

UWAGA!

ATRAKCYJNY DOROCZNY KONKURS „ŻIVOTA” Z CENNymi NAGRODAMI WARUNKI TAKIE SAME, JAK W UBIEGŁYM ROKU

AKORDY SÚČASNOSTI

(DOKONČENIE Z 9. STR.)

priekladu stačí pozrieť na dnešný stav elektrifikácie okresu z perspektívy posledných 15 rokov. Obrovský pokrok, už iba drobné veci v tejto oblasti čakajú na vybavenie. Zo spoločenských otázok už asi minulosť patrí — z perspektívy tých 15 rokov — nechápanie závažnosti a významu existencie na Spiši a Orave veľkej skupiny obyvateľov slovenskej národnosti združených v KSCaS. To je iba ku priekladu niekoľko otázok a problémov. Ale nelakujme tam, kde to nie je potrebné... Tunajšia skutočnosť je ešte stále „na šedom konci“ všeobecného hospodárskeho a spoločenského pokroku krajiny. Výsledok porovnaní s nedalekými, susednými oblasťami musí dráždiť a poburovať. A takéto miestane pocity prežívajú tunu všetci: tunajšia občania, ktorých sú výhľad a mesiac z poli zháňa i činitelia, ktorí „klopačkami“ svojej menšej alebo väčšej mocí bijú na poplach, lebo chcú zmeniť to, čo dennodenne pozorujú vlastnými očami predsa skúsených činiteľov. Ľudia a činitelia z konkrétnych oblastí Novotarskej oblasti zo samotného okresu

sú asi tiež proti lakovaniu. Cítia, dnes sú už asi istí, že práve otvorené predkladanie otázok v takom stave ako skutočne vyzerajú vyšším inštančiam, konečne môže a musí pomôcť. Samozrejme sú to otázky, ktoré bolo možné a ešte možno vybaťi v rámci vlastného okresu. Veľa je však takých, pre ktorých vyriešenie nestáča ani vojvodské „požehnanie“. Niekomu sa to môže zdať čudné, že teraz pomerne živo sa odhaluje a uvažuje o známych veciach. To, že sa hovorí o potrebách oblasti, v ktorej pre jej turisticko-zdravotné prednosti mohlo by sa niekoľkokrát do roka konáť zasadnutie vlády alebo vedenia strany, toľko tu býva Osobnosť. Že sa opäť hovorí o otázkach, o ktorých sa hovorilo už v minulosti, najčastejšie počas nejakého volebnej kampane, alebo „do ucha“ nejakému hodnostárovi, ktorý v rámci dovolenky rácil navštíviť tunajší okresný aktív. Rozdiel spočíva v tom, že teraz sa o týchto všetkých otázkach Spiša a Oravy, celého okresu a samotného Nového Targu hovorí s presvedčením, že konečne to nebudu iba „reči“, že postulujem nestihne osud iných napr. známeho uznesenia VNV v Krakove o rozvoji Spiša a Oravy, ktoré nebolo realizované. Pritom si asi všetci uvedomujú, že hospodársku problematiku (lebo spoločenskú) nemožno treba rozdeliť podľa kategórií na dnes, zaj-

CZY PRZYSTĄPIŁIŚCIE JUŻ DO POZYSKIWANIA PRENUMERATORÓW „ŻIVOTA“ NA 1972 ROK? CZAS NAGLI — OSTATECZNY TERMIN DO 10 GRUDNIA 1971 R. KAŻDY DORECZYCIEL POCZTOWY, AKTYWISTA TOWARZYSTWA KULTURALNEGO CZECHÓW I SLOWAKÓW W POLSCE, KAŻDY CZYTELNIK MA SZANSE ZDOBYCIA CENNEJ NAGRODY. POD WARUNKIEM POZYSKANIA JAK NAJWIĘKSZEJ ILOŚCI PRENUMERATORÓW „ŻIVOTA“ NA 1972 ROK. CELEM ZAKWALIFIKOWANIA SIĘ DO UDZIAŁU W KONKURSIE, NALEŻY LISTY POZYSKANYCH PRENUMERATORÓW WRAZ Z DOWODAMI WPŁATY POCZTOWEJ (KTÓRE ZWRACAMY) PRZESŁAĆ DO REDAKCJI CZASOPISMA „ŻIVOT“ (WARSZAWA, UL. FOKSAL 13).

NIE CZEKAJCIE, JUŻ DZIŚ NADSŁAJCIE WYKAZY POZYSKANYCH PRENUMERATORÓW.

ROZWIĄZANIE KONKURSU JUŻ W STYCZNIU 1972 ROKU. NAGRODY CZEKAJĄ NA WAS, MY CZEKAMY NA WASZE ZGŁOSZENIA.

REDAKCJA

tra a pozajtra, dokonca s prihladnutím na možnosť korektúry a neveľkých odchýlok o tých obchodných 10%. Ale že konečne budú tu aj cesty, aj kultúrne inštitúcie, školy, stavebné materiály, komasácia atď., atď. A že plánovači si konečne uvedomia aj to, že obyvatedia tohto územia, ako snad nikde v Poľsku, sa angažovali a angažujú vo svojopomocných prácach natoľko, že proporcje týchto služieb musia byť tiež určene presne a investície sa nemôžu opierať iba o svojopomocné práce. Môže totiž dojsť k tomu, že tak svojpomocné práce, ako aj investície opierajúce sa o tieto práce budú opäť ina na papieri, lebo snahy budú ďaleko prevyšovať možnosti. Preto celkom správne sa upozorňuje na tento aspekt pri posudzovaní predjazdových záväzkov.

Snáď inštruktori ešte nie všetko takto hovoria a cítia. Ale ich myšlienie ide dnes celkom iste týmto smerom. Prečo? Cítia obnovu straničkeho života, realitu opatrení nového vedenia a vidia, že sa to zhoduje s túžbami tunajšieho obyvateľstva.

Predjazdová kampaň v Novotarskom okrese pribieha tak rýchle a intenzívne ako všade. Pri konfrontácii slov s činmi musia vychádzať na javo nepravidelnosti. „Kolesie“ a „chochoły“ sa už trocha boja. A to je na začiatok veľa... MARIAN KAŠKIEWICZ



O tejto otázke sme ešte na stránkach nášho časopisu ne-písali. Avšak mnohé redakcie a centrálne inštitúcie dostávajú veľa lístov týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v poľnohospodárstve.

Tejto téme sa nemožno vyhnúť trebárs z toho dôvodu, napoko spolu s civilizáciou narastajú okolo človeka rôzne nebezpečenstvá ohrozené jeho zdravie a niekedy aj život.

Prečítajme si čo píše mladá čitateľka z Podhaľa:

„Je pradou, že čítame odborné časopisy, počúvame rozhlas a televíziu, ale predsa s traktormi a väčšími poľnohospodárskymi strojmi ešte stále nemáme príliš veľa do činenia. Je pravdou, že v rolnických krúžkoch a traktorových staniciach sú odborníci pre tieto stroje, ale nemožno sa od nich učiť, lebo aj oni často nedodržujú predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Sama som videla, ako počas mlatenia majster ani nevypol stroj a viazal šnúru pri lise na slamu. Vari si nevedomoval, že každú chvíľu môže prist o ruku? V susednej dedine počas mlatenia hralo sa dieťa vedľa mlátačky; prevodový remeň mu zachytil ťaťučku a dieťa prišlo o život. Ostatne prečo spomínať cudzie nešťastie, keď ho mám vo vlastnej rodine. Môj manžel, ktorý je traktorišta v MBM mal nehodu. Počas jazdy traktor sa dosiahol do šmyku, vyhodilo ho z cesty a manžel, napriek lekárskej pomoci, je bez ruky.“

Iná čitateľka zase píše:
„Manžel sial chemické prostriedky proti burine a potom nechal vrece po týchto prostriedkoch nebezpečené v komore. Nás synček spolu so synom susedy zalistali prášok vodou a robili si bábky. Výsledok — silna otrava organizmu a skoro dvojtýždňový pobyt v nemocnici.“

Ale sú aj iné prípady. „Nás sused, — píše čitateľ z Kwidzyńskiego okresu — kopal studňu a nebezpečil vykopanú jamu doskami. Keď vykopal studňu do hľbky dva a

B H P AJ NA VIDIEKU

pol metra chcel vyjsť z nej po rebríku a začať vystužovať. Ale nestihol, pôda sa zosypala a keď ho vytiahli, už nežil. Zadusil sa. Keby bol opatrnnejší neboli by zanechal tri siroty.“

Všetky tieto listy sú smutné a svedčia o tom, že si nevážime život, hoci máme iba jeden.

Preto ani neprakvapuje, že vláda a Ústredná rada odborov sa obrátili na ministrov, ako aj predsedov vojvodských a okresných národných výborov aby podnikli opatrenia smerujúce k zlepšeniu bezpečnosti a ochrany zdravia pri

práci v podnikoch a v poľnohospodárstve.

V tomto nariadení vláda upozorňuje, že nehody počas práce a sociálne choroby majú za následok mnohé ľudské nešťastia, sú príčinou veľkých hmotných strát a zároveň brzdia realizáciu výrobných plánov.

Zároveň sa odporúča, aby začať široké školenie osádok pracujúcich v nebezpečných podmienkach, ako aj zosilniť kontrolu dodržiavania bezpečnostných predpisov.

Samozrejme je oveľa fažšie zamedziť nehodám v súkromných gazdovstvách. V státnom poľnohospodárstve sú pracovní inšpektoři, sú odborové organizácie atď. Každý prípad je aspoň registrovaný a keď k nemu dochádza v dôsledku nedodržiavanie podnikom bezpečnostných predpisov, vedenie podniku nesie všetku zodpovednosť.

V súkromných gazdovstvách nikto nehody neregistruje. A keď aj, tak iba vtedy je prípad väzší, ktorý si vyžaduje nemocničnú liečbu.

Práve preto, keď pred 6. zjazdom budeme diskutovať o smerniciach domnievam sa, že je to téma, ktoré by sa mala venovať pozornosť.

Rolníci si musia plne uvedomiť, že na vne nie sú stroje, ale ľudia, ktorí ich obsluhujú. Nie stroje ale ľudia mali by byť pozorní i ostrážiť a mali by vediť, že poslušný stroj môže poraníť a aj zabíjať.

P.D.



Stovky ľudí z Oravy pomáhajú pri vykopávaní zemiakov v JRD v Trstenej, okr. Dolný Kubín. Krajanov pracujúcich na Slovensku navštívil prvý tajomník OV PZRS z Nového Targu Jan Nowak. Na snímke ho vidíme počas rozhovoru s Emiliou Sperlákovou a Margitou Stachulákovou z Jablonky

Foto: M. Kaškiewicz

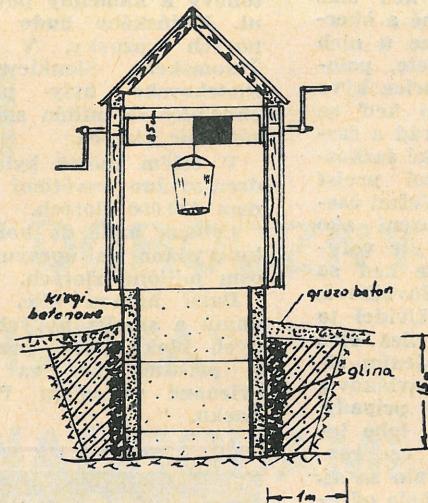


DBEJME O DOBROU VODU

Ze zemědělského soupisu v roce 1968 vyplývá, že převážná většina zemědělských usedlostí používá vodu z hloubených studní. Dodejme, že v období dvou let soukromě hospodařící zemědělci vyhľoubili přes dvanáct tisíc studní, které jsou hlavním zdrojem pitné vody pro potřebu lidí i dobytka. Mimo to ve více než 730 vesnicích je nedostatek vody a přes 5 200 vsí trpí přímo nedostatkem vody v některých ročních obdobích.

Za účelem zlepšení situace v zásobování venkova pitnou vodou udilí stát výhodné půjčky, zajišťuje příděl stavebního materiálu a technickou pomoc při hloubení studní a zakládání obecních vodovodů.

V dôsledku nepříznivých hydrologických podmínek patří okres Nowy Targ k tem oblastem, v nichž je pitná voda nedostatek. Ještě horší situace je v sousedním okulském okrese, protože



zdejší rolníci v dvanácti vesnicích do-vážejí vodu mnohdy až ze vzdálenosti dvou kilometrů. Proto v krakovském vojvodství byla vynaložena značná práce a finanční prostriedky na stavbu vodních jímek a vesnických vodovodů. V letech 1967–1970 bylo založeno 116 vodovodů, které zásobují vodou 124 vesnice a přes 14 700 zemědělských usedlostí. Běžná pětiletka počítá s větším plánem na tomtoto úseku, ale je potřebná také iniciativa zemědělců.

Musíme si uvědomit, že dostatečné množství dobré vody má obrovský význam pro každé hospodařství, pro zdraví lidí i v dobytka. Každá studna (vodovod) jsou nákladné a ještě pár let uplyne, než bude mít každá vesnice vlastní vodovod) musí být zabezpečena před nečistotou a znehodnocením vody choroboplodnými zárodky.

Ve vzdálenosti nejméně 10 metrů od studny se nesmí nacházet smetiště, hnojisti ani žádné jiné odpadní jímky.

Jestliže horní vrstvy půdy kolem studny jsou propustné, vzdáenosť desíti metrů nepostačuje a musí činit nejméně 15 metrů. Kromě toho musí být studna kryta, aby do ní nepřeté-

kala rozlitá voda nebo dešťovka. Na venkově jsou ještě studny, z nichž se voda čerpá rumpálem s kbelíkem. V tomto případě nelze odkládat kbelík na zem, protože při opětném nabírání znečišťuje vodu ve studni. Nejlépe je pověsit vědro na skobu upevněnou pod stříškou nebo je odkládat na zvláštní desku, udržovanou v čistotě.

Stěny betonových rour, jimiž je studna vyzděna, musí být zvenčí obloženy asi 15 centimetrovou vrstvou hlíny a to do hloubky půl druhého metru pod povrchem; při větším množství vody ve studni nejméně 30 centimetrů pod její hladinou (viz náčrtok).

Povrch kolem studny by měl být vydlážděný nebo pokrytý betonem v okruhu jednoho metru. Jednou za dva až tři roky nutno studnu vyčistit a provést dezinfekci. Na jaře a na podzim vždy kontrolujeme, zda do studny nepřetéká povrchová voda.

Při zakládání studní dodržujeme tedy základní pravidla, abychom pili zdravou vodu. Uchráníme se tak před rádou nemoci a zamezíme i ztrátám ve svém hospodařství.

(P)

Z KALENDÁRA NA – DECEMBER – PROSINEC

V zime rolníci venujú sa predovšetkým starostlivosť o hospodárske zvieratá. Dobytok treba každý deň vyháňať na čerstvý vzduch. Dôležité je aj pravidelné čistenie zvierat. Pri kŕmení sa musíme starať, aby krmivá boli rozmanité. Po každom kŕmení kravy treba napájať.

Nesmieme dopustiť, aby v chlievoch teplota klesla pod +12°C, lebo pri nižších teplotách osípané veľkú časť kalórií spotrebujú nie na prírastok, ale na zohriatie vlastného tela. Preto v chlievoch treba nechávať hrubšiu vrstvu steliva. Ovce by sme mali vyháňať na dobre vyrástené oziminy, ale iba vtedy keď rastliny nie sú mokré a zabladené. Vyplášanie by nemalo trvať dlhšie ako dve hodiny denne. Maštale v ktorých sú ovce cez zimu, treba zabezpečiť pred prievalom. Keď kone prestanú tažko pracovať môžeme im znížiť denne krmivové dávky. Keď však nepracujú, musíme ich každý deň vyháňať na prechádzku. Nesmieme zábúdať na podkúvanie koní.

A teraz niekoľko pripomienok týkajúcich sa využívania krmív.

Tento rok sme mali slabú úrodu krmív, najmä okopanín, zelených krmív a sena. Preto je nesmierne dôležité, aby sme zásoby krmovín využívali čím racionálnejšie. Existujú mnohé spôsoby pripravovania krmív, ktoré zlepšujú ich chut' a spôsobujú, že sú lepšie využívané zvieratmi. Vďaka patričnej príprave môžeme zužitkovali aj krmivá horšej kvality, ktoré za normálnych podmienok by sme nepoužívali v kŕmení. Ide tu hlavne o slamu, obilné plevy, horšie seno. Jačmenná a

ovsená slama majú vysokú kŕmnú hodnotu; horšia je z tohto hľadiska ozimná slama. Prežívavce využívajú slamu na 40 až 50%, kone na 20 až 30%. Lepšiu straviteľnosť slamy dosiahneme obáraním, parením a fermentáciou, ktoré spôsobujú zmäkčenie zdrevnatej buniečnej blany. To uľahčuje prístup tráviacich štav k zložkám obsiahnutým vo vnútri buniek.

Obáranie spočíva v tom, že slamu posekanú na sečku a uloženú v patričnej nádrži v asi 30-centimetrových vrstvách polievame horúcou vodou a necháme stať na niekoľko hodín. Obárenú slamu musíme čo najrýchlejšie skrmíť dávajúc krváčom 6 až 8 kg denne, mladšiemu dobytku do 1,5 roka 4 kg denne. Tým istým spôsobom možno pripravovať aj plevy.

Ešte účinnejším spôsobom je parenie slamy alebo ostených plev — z jačmeňa, žitá alebo pšenice. Sečku môžeme pariť v drevených debnach. V debane s obsahom 3 m³ sa zmestí až 200 kg suchej sečky. Sečku alebo plevy uložíme vrstvami, a každú vrstvu polejeme vŕasčím množstvom vody a potom udupejme.

Keď je debna plná, tesne ju uzavrieme a zvláštnou rúrou privádzame do nej paru asi cez 45 minút. Sparené krmivá držíme v debne ešte asi 3 až 4 hodiny, aby lepšie zmäkli. Parená slama a plevy sa lepšie hodia pre dobytok ako pre kone.

Chut' a straviteľnosť slamy značne zlepšuje fermentácia. Aby sme ju mohli uskutočniť potrebujeme drevené alebo betónove nádrže nachádzajúce sa v teplej miestnosti. V nádrži s obsahom 1,2 m³ sa zmestí 100 kg sečky. Fermentáciu pripravujeme

podobne ako siláž zo zelených krmív. Základnou vecou je dobré udupanie sečky, aby z nej odstrániť vzduch. Steny nádrže by mali byť vybielene vápnom. Sečku sypeme do nádrže vrstvami, polievame vodou teplou asi 30°C a dobre udupávame. Potom nádrž prikryjeme pokrývkou, ktorú treba pritlačiť kamienkom. Asi po troch dňoch sečka sa hodí na kŕmenie. Fermentáciu môžeme urýchliť, keď pridáme 4 až 5 kg obilného šrotu, alebo 8 až 10 kg melasy buď 10 kg okopanín na 100 kg sečky. Chuť slamy podrobenej fermentácii zlepšíme pridaním dobytčej soli v množstve 1 kg na 100 kg sečky.

Sečku po fermentácii, ktorá je oveľa lepším krmivom ako obyčajná slama podávame dobytku v množstve do 12 kg na denne na 1 kus dobytka.

O ďalších spôsoboch pripravovania krmív zo slamy, ktoré spočívajú vo vŕasnení, droždovanií a melasovaní napíšeme v budúcom čísle.

Tento rok je nesmierne dôležité, aby sme využili až ostené plevy. Keď tieto plevy podávame v sucho stave pichajú zvieratá v papuli a v pažeráku a práve preto ich nerady žerú. Aby tomu zabránil, treba tieto plevy pariť buď podrobniť fermentáciu spolu so sečkou, alebo ich miešať so silážou pripravenou zo zelených krmív buď okopanín.

Zavedenie šetrného hospodařenia krmovinami, využívanie všetkých druhov krmív, skvalitnenie slamy a plev, racionálne krmenie nám uľahčí chov zvierat cez zimu a dovolí udržať ich produktivitu.

S. D.

V SEJME... o obchode

V mene nás, zákazníkov, so zreteľom na naše záujmy, zlepšenie zásobovania trhu a zvýšenie výberu tovarov — takto by sa dalo najkratšie zhrnúť návrhy a postuláty poslancov, predložené v rámci sejmovej komisie vnútorného obchodu. Každá otázka o ktorej hovorili poslanci sa priamo týkala našich každodenných nákupov, otázok, s ktorými sa každý mesiac stretneme, keď delíme nás rodinný rozpočet.

Tak napríklad otázka cien. Poslanci sa na debatu pripravili veľmi dôkladne, zvláštna poslanecká komisia navštívila dva vojvodstvá, rozprávala so zamestnancami obchodov a so zákazníkmi. Lebo predsa — ako konštatovala v mene tejto komisie poslankyňa Barbara Koziejs-Zuková — relácia medzi cennou tovaru a jeho skutočnou hodnotou, ako aj finančnými možnosťami zákazníkov vo veľkej miere rozhoduje o tom, ako sa stvarňuje dopyt po danom tovare a má priamy vplyv na úroveň nášho života. Berie sa to vždy na zreteľ pri stanovení cien? Tak teda — odpovedajú poslanci — nie vždy. Tzv. ceny noviniek mali by byť určované iba pri takých tovaroch, ktoré sa doteraz vôbec nevyrábali, alebo takých, ktoré v dôsledku výrobných zmien majú novú, vyššiu úžitkovú hodnotu. Zatiaľ však niekedy „novinkové ceny“ obdržiavali tovary, v ktorých nové je iba pomenovanie alebo výrobňa značka.

Poslanci veľmi správne navrhujú zmenu zásad určovania cien na tovary z dovozu. Zatiaľ samotný fakt, že tovar bol z dovozu stačil, aby zaň stanoviť vysokú cenu. A

predsa iba vtedy, keď cudzie výrobky sú lepšie ako domáce, mali by využívať privilégium vyšších cien. Zvláštna otázka, to sú ceny zeleniny a ovocia. Malá pružnosť pri určovaní týchto cien, ako aj nádmerná koncentrácia obchodu zeleninou a ovocím spôsobujú neopodstatnené zvyšovanie cien. Je predsa výhodnejšie, — ako zdôraznila komisia — dosiahnuť nižšie zisky, ako znehodnotiť tovar, čo zasa spôsobuje veľké straty a celkom správne rozhorčuje zákazníkov.

Učinne sa zamedzilo, konštatujú poslanci — zvyšovaniu cien. Ale oveľa ľahšie sa bojuje s utajeným zvyšovaním cien spočívajúcim v znížovaní kvality výrobkov, zmene tried atď. Avšak lepšia ako doteraz kontrola znemožňuje šírenie sa takejto praxe, podobne ako zamedzuje aj sfahovanie z trhu lacnejších tovarov a nahradzovanie ich drahsími.

Poslanci konštatujú, že pre zlepšenie zásobovania trhu treba pozorne sledovať trh, ako aj oboznamovať sa s mienkami zákazníkov. Dokiaľ výrobky nebudú zodpovedať požiadavkám zákazníkov, dokiaľ sa nebudú zhodovať s ich očakávaním a želaním — hovoril poslanec Franciszek Dąbal, — všetky kalkulácie budú mylné.

A ešte jeden fragment poslaneckej diskusie, na ktorý sa vyplati upozorniť. Týkal sa najmä zvyšovania výroby tovarov pre domácnosti. Väčšina žien pracuje — ako pripominali poslanci — v zamestnaní a doma. Práve preto výroba článkov pre domácnosti, ktoré uľahčujú život pracujúcej žene, sa musí rýchle zvýšiť.



na JESEŇ

TWEEDOVÉ KOSTÝMY, TEPLÉ KABÁTY ZDOBENÉ KOŽUŠINAMI ALEBO KOŽOU, JEDNODUCHÉ SATY, POHODLNÉ ROZSÍRENE SUKNE A NENAHRADITEĽNE NOHAVICE — NAVRHUJE MODA POLSKA. DEŽKA PODEĽA ZELANIA.

POZOR, MÓDNE SÚ KAPUCNE! SÚ SLUŠIVÉ A VÝBORNE CHRÁNIA PRED ZIMOU. AK SI BUDETE ŠÍT NOVÝ KOSTÝM ALEBO KABÁT, NAJMODERNEJŠÍ BUDÉ TAKÝ S KAPUCŇOU. NAJPRAKTICKEJSIE SÚ PRIPINANÉ.

NEZABUDAJTE, OBLIEKAME SA TEPLO A POHODLNE!

a ZÍMU



ODPOVEDAME

Alina z Lodže: Aké liečivé mydlo by ste mi odporúčali na umývanie mastných vlasov. Ako také mydlo používať?

Na umývanie mastných vlasov sú mydlá: sírové, sírovo-dechtové, puškvorcovovo-chmelové, salicylové. Mydlo treba nadrobno pokrájať, zaliať teplou vodou a rozvariť. Vychladnutým umývame vlas. Po umytí musíme vlasu dôkladne pláchať; pri poslednom splachovaní pridávame do vody niekoľko kvapiek citrónovej šťavy alebo octu, v opačnom prípade na vlasoch ostanú zbytky mydla.

NOSÍME SMUTEK

VDOVA: rok a šest týdnov hluboký smutek; čierne šaty, punčochy a všechny doplnky čierne, na klobouku černý závoj. Dalších šest týdnov totéž bez závoja.

VDOVEC: černý oblek, na klobouku a na rukávach černá rypsová stuha.

Po smrti matky alebo otca šest týdnov hluboký smutek (jak výše) a šest týdnov polosmutek (tmavěšedá barva, nebo bílá s černou).

Tradice vyžaduje, aby se v období smutku nenosily žádné klenoty kromě skromných kovových nebo štrasových brožek.

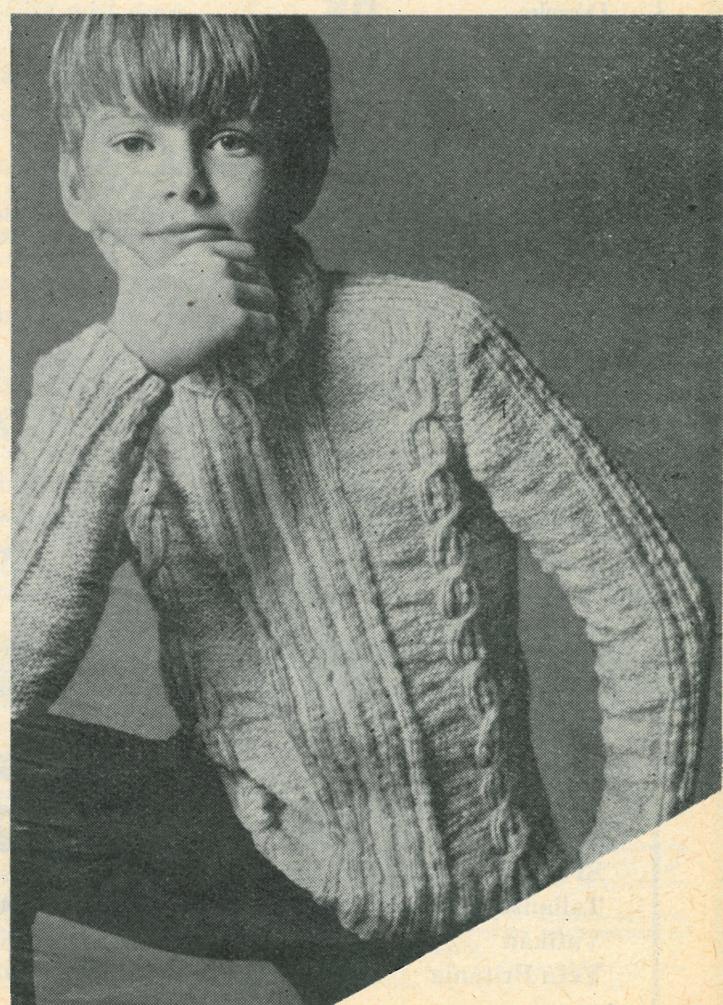
DO ŠKOLY A PRE ZÁBAVU

jesene kráľovským kusom mládežnického oblekania budú džinsky, plátenné alebo manchestrové, ale kombinézy, najmä „džinsové“ môžu s džinsami súperiť. Sú ohromne pochodené, detí v nich vypadajú dospelé pre ich pracovný výzor, veľmi často sú zo silných látok (bavlna s polyestrom), preto sa ani netrhnú a okrem toho sa ľahko perú a rýchlo schnú. Sú výborným oblečením na hranie, ako aj do školy — keď dieťaťa oblečíme pod ne košefu alebo pulóver, vždy bude dobre oblečené.

★ Inou novinkou v obliekaní mládeže sú blúzy strihu battle-dress, farebné, niekedy s najrozmanitejšími vzorkami; blúzy zo vzorkovaného manchestra, hrubé bavlny alebo lakovaného nylonu, s pestrou vzorkou.

★ Krátke chlapčenské nohavice sú opäť módne s tým, že siahajú trochu dlhšie, po kolena. Tak tie nohavice, ako aj pumpky sa naposledy opäť objavili v mládežnickej módre, čo sa spája s módou na farebné, hrubé ponožky, podkolienky so škotským károvaním alebo farebnými golfovými pásmi.

★ Kabáty majú rôznú dĺžku, po kolená alebo dlhšie, ale to vlastne ani nie je tak dôležité, lebo mládež ich vôbec nebude nosiť, len rôzne kabátiky. K týmu kabátikom budú za mrazivého počasia chlapci ište radi nosiť — podľa vzoru svojich otcov — nohavice vpustené do polovysokých topánok, vojenského štýlu.



mladym * mladším * najmladším

V NOVEMBRI SI VŽDY SPOMÍNAME NA VÝROČIE VEĽKEJ OKTÓBROVEJ SOCIA-
LISTICKÉJ REVOLÚCIE. PREČO OKTÓBROVEJ? PODĽA KALENDÁRA, KTORÝ VTEDY
PLATIL V RUSKU, REVOLÚCIA VYPUKLA 25.X.1917, PODĽA NÁŠHO KALENDÁRA TO
BOL DEŇ 7. NOVEMBRA. V SÚVISLOSTI S TÝMTO VÝROČÍM UVEREJŇUJEME BÁ-
SEŇ LENINOVA HVIEZDA A PESNIČKU NECH NÁM SVIETÍ VŽDY SLNKO. SNAĎ
ICH VYUŽIJETE V PROGRAME ŠKOLSKEJ AKADEMIE ALEBO NA VEČIERKU VENO-
VANOM OSLAVÁM VÝROČIA VOSR.

Leninova hviezda

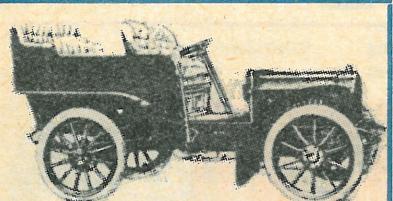
JARMILA ŠTÍTNICKÁ

Ked som bola ešte malá,
mamičke som vrvavievala:
Mám ja, mamka, túžbu veľkú,
pripäť hviezdu na košielku,
podobnú, čo ocko nosí.
Rozprávaj mi o nej, prosím!
A mamka mi vrvá znova:
Je to hviezda Leninova.

Priniesol ju vojak smelý,
ked rozkvital chotár celý.
A odvtedy vo dne, v noci,
žiari všade, kam len vkročíš:

na fabrike, ľažnej veži,
na hrobe, kde vojak leží,
na žeriave i na rušni,
všade, kde je život rušný.

Dnes sme iskry. Každé ráno
prechádzame školskou bránou
s malou hviezdou na košielke,
lebo sme už deti veľké.



POZNÁTE POZNÁVACIE
ZNAČKY MOTOROVÝCH
VOZIDIEL?

Cez územie, na ktorom bývate
prechádzajú mnohé autá z eu-
dziny. Z akej sú krajiny? V
dnešnom čísle uverejníme poznávacie značky motorových vozidiel európskych štátov.



Albánsko	AL
Andora	AND
Belgicko	B
Bulharsko	BG
Československo	CS
Dánsko	DK
Fínsko	SF
Francúzsko	F
Gibraltár	GBZ
Grécko	GR
Holandsko	NL
Írsko	EIR
Island	IS
Juhoslávia	YU
Lichtenštajnsko	FL
Luxembursko	L
Maďarsko	H
Malta	GBY
Monako	MC
NDR	D
NSR	D
Nórsko	N
Poľsko	PL
Portugalsko	P
Rakúsko	A
Rumunsko	R
San Marino	RSM
Sovietsky zväz	SU
Španielsko	E
Švajciarsko	CH
Švédsko	S
Taliansko	I
Vatikán	V
Veľká Británia	GB

Pochodom

1 Len slnka žiar zjasňuje kraj, - tak si to na-kreslil žiačik,
2 Ver, milý brat, ver, kamarát! Umes ťa u meni žiť tuzia!
ked skončil on obrázok svoj, pod kresbu upísal pári slov Nech nám
To heslo znie oj z deťských pier svet celý chce iba mier!
suje hľadý slnko, nech nám žiať ri vždy nebo, nech sa z nás teší
mama, nech je jar vôkol nás! Nech nám jar vôkol nás!

Nech nám svieti vždy slnko

Len slnka žiar
zjasňuje kraj,
tak si to nakreslil žiačik;
ked skončil on
obrázok svoj,
pod kresbu vpísal pári slov:

Refrén:

Nech nám svieti vždy slnko,
nech nám žiar vždy nebo,
nech sa z nás teší mama,
nech je jar vôkol nás!

Ver, milý brat,
ver, kamarát,
dnes ťa u meni žiť tuzia!
To heslo znie
aj z deťských pier:
svet celý chce iba mier!

Refrén:

Nech nám svieti vždy slnko...

Kľud, vojak, maj,
už nestrieľaj.
Ľudia sa výstrelov boja.
Ich tichý zrak
zrie slnka žiar,
ich pery hlásajú v diaľ:

Refrén:

Nech nám vždy svieti slnko...

My, matky, tiež,
bráname mier,
nech zmizne bieda i vojna!
Nech slnko len
z výšin sa skvie,
tak rozkaz človeka znie:

Refrén:

Nech nám vždy svieti slnko...

VŠELIČO

Najčistejšou vodou v
prírode je dažďová voda.

★

Clovek má v hrudi 24
rebier.

★

Pes sa môže dožiť až 28
rokov.

★

Zimný spánok veveričky
trvá 2 až 3 mesiace.



Slimák prejde za hodinu
tri metre.

★

Včela lieta za medom
na kvietky až 3 kilometre
od úla.



nasa
nitoř
STAŇ SA
MLADÝM
dopisovatel'om
ŽIVOTA

Po skončení prvých polných prác počasie u nás, v Krempachoch bolo krásne, a tak teda obilia rýchle dozrievalo. Žatva začala 10. augusta. Tento rok však veľa obilia zničili myši. Za necelé dva týždne ľudia pozvávali oves a jačmeň. Po celý čas počasie bolo vskutku krásne, slniečko hrialo. Po skončení žatvy, rolníci ešte kosili otavu a druhú dátelinu. Všetko stačili pokosiť a vyše polovicu aj vysušili. Do 30. augusta boli by so veštým hotovi, ale im do toho prišiel dásť. Pršalo tri dni. Tento dásť bol veľmi dobrý na zemiaky, ale oneskoril ostatné práce. Keď jeseň bude taká pekná ako leto, do 25. septembra ľudia skončia posledné práce na poliach t.j. vykopávanie zemiakov. Budú teda pripraveni na zimu, ktorá je u nás dlhá a veru aj veľmi ťažká.

JOZEF PETRÁŠEK
Krempachy

Naša Československá republika je krásna. Je klenotnicou prekrásnych hôr, hustých lesov, bystrých riek. V sieti ciest a železníc ležia mestá a dediny.

A týmto kúskom zeme povedie tranzitný plynovod. Práve o tom vám chceme dnes napísať.

Ako vieme, ZSSR je obrovskou zásobárnou ropy a zemného plynu. Najväčšia stavba tejto päťročnice — plynovod, poviedie cez krásnu prírodu, pretne ju ako povraz. Sovietsky plyn bude prúdiť nie len do NDR, ale aj do NSR, teda aj do kapitalistických štátov.

Takáto obrovská stavba si vyžaduje dobrú prípravu; a príprava aj bola dobrá. Vedľa sa o nù poskarali stovky odborníkov. Zaviedli sa aj skúšobné úseky, na ktorých sa vyskúšal technologický postup práce. Výstavba plynovodu je pridelená jednotlivým organizáciám. Jedna z nich, ktorá má na starosti aj výstavbu skúšobného úseku, je Hydrostat Bratislava. Základne tejto organizácie sú vo Veľkých Kostolanoch a v Leviciach. Hlavný inžinier sídlí v Trnave. Východoslovenský kraj majú na starosti Košice.

Montáž a stavba sa začína dovozom potrubia. Sú to obrovské kovové rúry o priemere vyše 1000 mm. Z vagónov sa nakladajú na autá, ktoré ich odvezú na automatickú zvarovaciu linku. Po zvare nasleduje kontrola zvarov pomocou izotopov. Tým sa vylúčí akákoľvek chyba na zvare. Izolácia potrubia sa prevádzka dvoma spôsobmi. Horúci asfalt sa naniesie v tenkej vrstve na potrubie. Po vychladnutí dokonale izoluje. To je tzv. teplá izolácia. Studená izolácia sa prevádzka páskou s umelou hmotou. Takto upravené potrubie sa pomocou žeriavov ukladá do jamy, ktorú vyhlbil stroj T 3650 svojím obrovským rýpadlom.

Toľko o veľkej stavbe tranzitného potrubia.

JOZEF HYZNÝ
KEŽMAROK

Do tretieho kola súťaže pár slov o tom, ako rolníci v Krempachoch trávili čas pred žatvou.

Po skončení kosby a vysušení sena i dáteliny polia začali pustnúť. Potom sa začalo zvážanie. Tieto práce trvali pomerne dlho, lebo často pršalo. Keďže do žatvy ostali ešte tri týždne rolníci pracovali okolo svojich domov a záhradok. Ale vtedy predsedá národného výboru v Krempachoch Jakub Paľuch, ktorý premýšľal ako urýchliť práce na poli, prišiel na nápad, aby opravil zlé polné cesty. Občania s jeho plánom súhlasili a hned sa dali do práce. Každý rolník pripravil tabuľku, na ktorej bolo číslo jeho domu. Tieto tabuľky predsedá MNV spolu s podpredsedom rozložili po celej ceste. Každý rolník dostal kus cesty, ktorý mal opraviť. Ludí nebolo treba veru dlho nahovárať a cesta bola za štyri dni opravená.

Minulý rok Krempašania tiež opravili veľký kus zlepých cest a na budúci rok plánujú ďalšie opravy polných ciest, veď mnohé sú v zlom stave. Tieto dve, ktoré sú už opravené a boli kedy najhoršie — dnes sú lepšie ako hlavná cesta do Durstina. Všetci rolníci si statčne vykonali prácu. Našiel sa iba jeden, ktorý na svoj úsek nepriviezol ani jeden kameň.

To čo rolníci z našej dedinky urobili je v prospech nielen Krempach, ale aj štátu, veď štát to sme my všetci!

JOZEF PETRÁŠEK
Krempachy

V dnešnom liste napišem, ako som trávila tohto ročného prázdniny.

Tento rok bola som cez prázdniny doma, lebo som musela pomáhať rodičom na poli. Práce bolo veľmi veľa, najmä cez žatvu. Pracovali sme od rána do večera, že som nemala času ani na čítanie, ani na kúpanie. Ale pre knihy a na kúpanie mám predsa každú nedelu a vtedy využívam všetky voľné chvíle.

ANKA BENDÍKOVÁ
NOVÁ BELA

POVESTI Z ORAWY

Ked' roku 1683 páni Oravského zámku si zvolili namiesto Velkej vsi za sídlo stolice mestecko Kubín, a keď tam o dár rokov neskôr postavili aj stoličný dom, richtári z oravských dedín sa v Kubine častejšie streďali rokazy, čo treba robiť, aby boli v stoličnom portadok.

No zavŕše na týchto zhromadeniach mali aj takú vôle, sľaby boli veselí. A najviac v zime, keď na poliach už nebolo roboty a keď lepšie zabavili.

Raz v zime zisťa sa richtári skoro zo všetkých kútov stolice. Boli práve fašiangy, nuž nečudo, že v takýto čas mysliel každý skor na figle, ako by sa mal umárať starostami.

Zupanovi, čo bol vtedy prvý človek v stolični, sa zdalo, že by bolo treba skôr dať veselšieho povedať, ako sa prisne držať. Nevedel však, čo by bolo najlepšie povedať.

Ked' potom zazrel na laviči sedet' pucovského richtára Míša, zrazu sa snytal príjomných:

"A či vy, páni richtári, viete, ako raz chceli Pucovci prísť lacno k baranom?"

"Nie, veru nevieme," ozývalo sa dvojanou.

Richtári sa už aj smiali, lebo ctili, že župan povie dačo vesel.

"A vari to neviest ani ty, Míšo?" obrátil sa župan k richtárovi z Pucova. Ten však nepovedal nič, len sa zahľadel do povaly, ako by nechcel počuť, čo župan rozpráva. Ked' sa richtári v miestnosti ako tak utisili, župan začal vysklať, ako sa raz koncom leta vybrali Pucovci do sveta a ako stretli kupca, čo hnal kŕdel baranov. Ked' sa ho spýtali, kde ich nakúpil, povedal:

"Kamaráti, k tým som ja ľahko prísel. Práve pred chvíľou som ich z vody povytáhal. Pozrite, este sa aj teraz tamten baran z nej otrasa."

Ked' kupec viedol, že Pucovci zvedavo čakajú, čo povie dalej, dodal:

"Ak chcete mať aj vy takéto barany, nože

zajdite k rieke, čo tečie obdalete a zastavte sa pri najväčej hlbocine. Na dne ich stojí estre dobrá polovica, čo som už neviadal vyťahnut. Dobre by bol, keby ste tak urobili, ved' je vás viac."

Richtári sa pri tejto reči začali snať, až ich bolo počuť na ulici. No naozajstný rehot sa roziahla na všetky strany iha vtedy, kaj zašli k hlbocine a ako poskákal do vody, že povytáhnuť barany. Barany však nevyiašli, ba sa ešte aj utopili, lebo nevedeli plávati.

Iba pucovský richtár sa nesmial a bol na īnom vidno, že ho mráz županova reč. Akoby aj nie, keď takto pred richtármu z torkých dedín zhanobil chlapov z jeho dediny. Ked' sa o chvíľu jeden zo stoličných púpanov na neho škodoradosne uškrnul, Míšo Pucovský nevydržal, aby mu nevyhodil medzi oči:

"No len počkajte, aby vám tí utopení Pucovci raz nechŕbali!"

Od tejto chvílie Míšo neraz hútal, ako sa odplati županovi, za to, že jeho dedinu takto verejne ponížil. Musel však čakať na takú preležitosť, aby mohol pred svetom ukázať, že Pucovci nie sú hliupi ľudia a že aj oni môžu županovi ľanku prejsť cez rozum, keď chce. Príležitosť sa naskytla este v ten rok na jeseň, keď v stoličnom meste mládencov z každej dediny povolávali na vojenčinu.

Začiatkom leta pucovský richtár — ako aj richtári z iných dedín — dostal do rúk pís-

mo, aby sa dostavil do Kubina so všetkými súčinními mládencami, že si budú z nich výberať do vojenskej služby. Vtedy Míšo iba totko povedal:

"Tohto roku nedám županovi ani jedného chlapa na vojnu. Nech si vyberie vojakov z mûdréjsich dedín!"

Mládencom, ale aj ich otcom a materiam sa richtárovia reč výmlini zvidela, lebo na vojnú sa odiajkávava nechcelo nikomu a rodiccia tiež iba lamentovali a nariekali nad svojimi synmi, keď museli odísť preč z domu. V tých časoch sa muselo na vojene stúpiť ovela dlhšie ako dnes. Teraz bol už iba každý zvedavý, čo urobí richtár Míšo, aby mládenčí nemuseli odísť do stoličného mesta a odiať rovinu na vojnu.

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

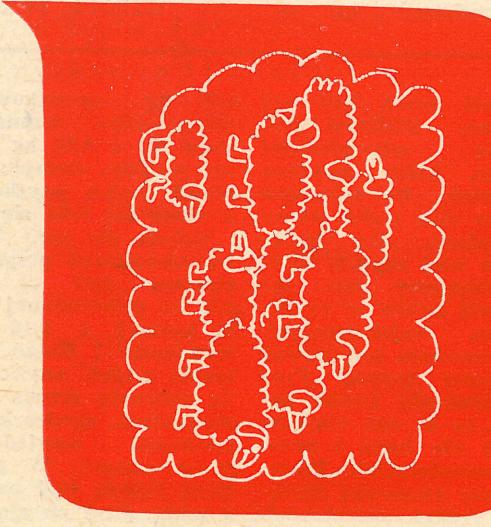
Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

"Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné hrobky. Ked' ich budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú."

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:



MÍŠO, PUCOVSKÝ RICHTÁR

LÁSCA ANI BROKOVNICE NEZABRÁNI

Na úpatí hor v severných Čechách je male mestečko. A tam, v pekné vilce priamo naproti kášnice bydlel Antonín Sezán, kedy se svon manželkou a třemi dcerami. „Nic víc, vás milost, pan župan, lebo ti chlapci, čo by esti mohli na vojne slúžiť, ti sas zas vtedy potopili, keď checi tie barany z vody povytáhovať.“

Pán župan vtedy uznal, že má pred sebou velmi mudičho človeka, s ktorým sa nedá však srovnáť. „Do toho fa, nič, rob, čo ti kážem“ odviedol župan dalej výkľad, až do Kubiny.

A kamaráti, k tým som ja ľahko prísel. Po chvíľu zavránil župan a ako poskákal do vody, že povytáhnuť barany. Barany však nevyiašli, ba sa ešte aj utopili, lebo nevedeli plávati.

Iba pucovský richtár sa nesmial a bol na īnom vidno, že ho mráz županova reč. Akoby aj nie, keď takto pred richtármu z torkých dedín zhanobil chlapov z jeho dediny. Ked' sa o chvíľu jeden zo stoličných púpanov na neho škodoradosne uškrnul, Míšo Pučovský nevydržal, aby mu nevyhodil medzi oči:

„No len počkajte, aby vám tí utopení Pucovci raz nechŕbali!“

Od tejto chvílie Míšo neraz hútal, ako sa odplati županovi, za to, že jeho dedinu takto verejne ponížil. Musel však čakať na takú preležitosť, aby mohol pred svetom ukázať, že Pucovci nie sú hliupi ľudia a že aj oni môžu županovi ľanku prejsť cez rozum, keď chce. Príležitosť sa naskytla este v ten rok na jeseň, keď v stoličnom meste mládencov z každej dediny povolávali na vojenčinu.

Začiatkom leta pucovský richtár — ako aj richtári z iných dedín — dostal do rúk písok, keď sa dozvedel, že pucovský richtár nevyplnil jeho rozkaz. Dal si ho hned' zavolať a

pred všetkými, čo boli v stoličnom dome, skrikol na Míša:

„A mládencov kde máš?“

„Nemám, vaša milosť, pan župan, lebo moji chlapci všetci v cintoríne ležia,“ povie

„Cože, v cintoríne?... Táraš, cigáni! Len-žet, že to ti drahó pride, že si sa opovážili stoličného pána takto klamat,“ pajedi sa župan.

„Aj, nie, neklamem, pán župán. Veď vien-žet, všetkým chlapom z Pucova!“

„Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné oči presvedčite, budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú.“

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

„Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné oči presvedčite, budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú.“

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

„Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné oči presvedčite, budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú.“

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

„Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné oči presvedčite, budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú.“

Ked' prišiel deň, v ktorom mal richtár

Míšo odísť chlapov z Pucova do Kubina, zavolať si ich k sebe a takto im rozkázal:

„Mladenci, chodte hned' na cintorín a vykopite si v īom vlastné oči presvedčite, budete mať hotové, oddýchnite si a čakajte! Ēste dopoludnia k vám naisto prítrielaj hajduši z mesta. Prv akoby vás zbadali, polihajte si do hrobov a čakajte. Nevravte nič kym neodidú.“